

Mari Lukkarinen

Tilinpäätösanalyysi – Yritys X Oy

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Syksy 2014

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden ohjelma
Tekijä(t) Mari Lukkarinen	
Työn nimi Tilinpäätösanalyysi – Yritys X Oy	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Taloushallinto ja juridiikka	Toimeksiantaja
Aika Syksy 2014	Sivumäärä ja liitteet 62 + 4
<p>Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä Yritys X:lle tilinpäätösanalyysi. Yritys X on metsäkonealan yritys, jonka päätoimiala on puunkorjuu. Puunkorjuun lisäksi yritys tarjoaa muun muassa metsänparannustöitä ja maarakennuspalveluita. Tilinpäätösanalyysistä on tarkoitus tehdä mahdollisimman selkeä ja helppolukuinen työ, jota kuka tahansa lukija ymmärtää.</p> <p>Tilinpäätösanalyysi tehtiin yrityksen kolmelta viimeiseltä tilikaudelta eli tilikausilta 2011 – 2013. Analyysia varten yrityksen tuloslaskelmat ja taseet oikaistiin kyseisiltä tilikausilta. Oikaistujen tietojen perusteella laskettiin yrityksen kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut sekä kassavirtalaskelma. Saatuja tunnuslukuja analysoitiin ja verrattiin Finnveran julkaisemiin toimialatilastoihin. Vertailutoimialana käytettiin toimialatilaston kategoriaa 02200 puunkorjuu. Myös kassavirtalaskelmasta laadittiin analyysi. Kassavirtalaskelman jäämiä analysoitiin ja arvioitiin, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet esimerkiksi negatiiviseen jäämään.</p> <p>Tilinpäätösanalyysissä käytettiin hyväksi Excel-taulukkolaskentaohjelmaa. Excel-taulukkoon luotiin pohja, jonka avulla luotiin oikaistu tuloslaskelma ja tase sekä laskettiin kassavirtalaskelma. Kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen laskentaa varten tehtiin laskentakaavat Excel-taulukkoon. Tilinpäätösanalyysissä käytetyt tunnusluvut valittiin sen mukaan, löytyykö niille vertailuarvo Finnveran toimialatilastoista.</p> <p>Yrityksen kannattavuus on laskenut tasaisesti analyysikauden aikana ja kannattavuuden tunnusluvut ovat selvästi heikompia kuin toimialan mediaani. Kannattavuuden tunnusluvuista vain kokonaispääoman- ja sijoitetun pääoman tuotto ovat mediaania parempi. Yrityksen maksuvalmius on lähes samalla tasolla kuin toimialan mediaani. Yrityksen vakavaraisuus on tyydyttävä, mutta se on noussut tarkastelukauden aikana ja on parempi kuin toimialan mediaani.</p> <p>Yrityksen kassavirtalaskelman toimintajäämä ja rahoitusjäämä ovat selkeästi positiivisia. Niiden mukaan yritys on kannattava ja sen maksuvalmius on kunnossa sekä se on muun muassa selviytynyt juoksevista menoista ja lainojen lyhennyksistä. Yrityksen investointijäämä on negatiivinen. Negatiivinen investointijäämä tarkoittaa, että yritys on joutunut käyttämään vierasta pääomaa investointien rahoitukseen.</p>	
Kieli	suomi
Asiasanat	tilinpäätösanalyysi, kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus, kassavirta
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Mari Lukkarinen	
Title Financial Statement Analysis – Company X Oy	
Optional Professional Studies Financial administration and law	Commissioned by
Date Fall 2014	Total Number of Pages and Appendices 62 + 4
<p>The target of this thesis was to make an analysis of the financial statement for Company X Oy. Company X is a forest machine company and mainly operates in the timber harvesting industry. The Company also offers services such as soil improvements and earthworks. The goal was to make as clear and readable analysis as possible so any reader could understand it.</p> <p>The analysis of the financial statement was made from the three latest accounting periods of the company, the periods 2011 – 2013. For the analysis, the statement of earnings and the balance sheet were adjusted. The company's key ratios of profitability, liquidity and solidity and also the cash flow statement were calculated based on the adjusted financial information. The key ratios were analyzed and compared to the industry median which is published by Finnvera. Category 02200 timber harvesting was used as the comparison industry. Also the cash flow statement was analyzed. The residues from the cash flow statement were analyzed and the factors for instance of the negative residue were evaluated.</p> <p>In the financial statement analysis the Microsoft Office Excel spreadsheet software was used to create templates. Based on the created templates, the adjusted statement of earnings, balance sheet and cash flow statements were calculated. Also the formulas to calculate the key ratios of profitability, liquidity and solidity were created in Excel. The key ratios which were used in the analysis were chosen because there was a comparison value in the Finnvera statistics for them.</p> <p>During the analysis period the company's profitability has decreased steadily and it is clearly weaker than the industry median. Only the profit of the whole capital and invested capital are better than the median. The liquidity is almost on the same level as the median. The company's solidity is acceptable, but it has risen through the whole analysis period and is better than the median.</p> <p>In the cash flow statement residues of action and financing are clearly positive. According to those the company is profitable and liquid and it has also paid its everyday expenses and paid off some of its loan. The investment residue is negative. That means that the company has to use current liabilities to finance the investments.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	financial statement analysis, profitability, liquidity, solidity, cash flow
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Haluan kiittää toimeksiantajaa opinnäytetyöni aiheen mahdollistamisesta. Lisäksi haluan erityisesti kiittää toimeksiantaja yrityksen toimitusjohtajaa ja toimistotyöntekijää.

Haluan kiittää myös opinnäytetyöni ohjaajaa lehtori Raija Jormakkaa.

Syksyllä 2014

Mari Lukkarinen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TOIMIALANA PUUNKORJUU	3
2.1 Puunkorjuu lukuina	3
2.2 Metsäkoneala ja metsäkoneyritykset	4
3 TILINPÄÄTÖS	6
3.1 Tuloslaskelma	7
3.1.1 Kululajipohjainen tuloslaskelma	8
3.1.2 Toimintakohtainen tuloslaskelma	11
3.2 Tase	12
3.2.1 Vastaava-puoli	12
3.2.2 Vastattavaa-puoli	14
3.3 Rahoituslaskelma	16
3.4 Liitetiedot	17
3.5 Toimintakertomus	18
4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	19
4.1 Käyttäjät	20
4.2 Vaiheet ja menetelmät	21
4.3 Tilinpäätöksen oikaisut	22
4.3.1 Tuloslaskelman oikaisut	23
4.3.2 Taseen vastaava-puolen oikaisut	26
4.3.3 Taseen vastattavaa-puoli	27
5 TILINPÄÄTÖSANALYYSI TUNNUSLUKIJEN AVULLA	30
5.1 Kannattavuuden tunnusluvut	31
5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut	33
5.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut	35
5.4 Kassavirtalaskelma	37
5.4.1 Kassavirtalaskelman jäämät	40
5.4.2 Kassavirtalaskelman tulkinta	41

6 TILINPÄÄTÖSANALYYSI YRITYS X	43
6.1 Tuloslaskelman ja taseen oikaisut	43
6.2 Tunnuslukuanalyysi	44
6.3 Kassavirta-analyysi	56
7 POHDINTA	57
LÄHTEET	60
LIITTEET	62

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö tehdään toimeksiantona Yritys X Oy:lle. Yritys ei halunnut nimeään julkaistavan. Yritys X on metsäkonealan yritys, jonka päätoimialana on puunkorjuu. Koneellisen puunkorjuun lisäksi yrityksen palveluihin kuuluvat muun muassa metsänparannustyöt, koneistus ja lavettikuljetus. Yritys toimii Pohjois-Savossa ja työllistää kolmen yrittäjän lisäksi noin 15 työntekijää. Yrityksellä on lisäksi 6-9 osayrittäjää koneketjuineen. Yrityksen pääurakanantaja on yksi Suomen suurimmista metsäyhtiöistä.

Vuonna 2010 Yritys X vaihtoi yhtiömuotonsa osakeyhtiöksi ja solmi metsäyhtiön kanssa sopimuksen alueyrittäjyydestä. Osittain tästä syystä yritys on kiinnostunut selvittämään sen taloudellisen tilanteen kehityksen ja sen avulla arvioimaan tulevaisuuden kehitystä ja suunnittelemaan tulevaa. Taloudellisen tilanteen selvittämiseksi on tarkoitus laatia tilinpäätösanalyysi vuosilta 2011 - 2013.

Tilinpäätösanalyysia varten lasketaan kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut sekä laaditaan kassavirtalaskelmat tilikausilta 2011 - 2013. Saatuja tunnuslukuja verrataan Finnvera Oy:n julkaisemiin toimialatilastoihin, jotta saadaan kokonaisvaltaisempi kuva yrityksen tilasta. Tavoitteena on laatia selkeä ja mahdollisimman helppolukuinen teoria ja empiria. Yritys X:lle ei ole ennen tehty tilinpäätösanalyysia, mutta sille on tehty arvoraportti Suomen asiakastieto Oy:n toimesta. Arvoraportissa käsitellään eri asioita kuin tilinpäätösanalyysissa vaikka niissä on muutamia samoja tunnuslukuja.

Opinnäyte koostuu teoria ja empiria osista. Teoria osuus alkaa yrityksen päätoimialan esittelyllä. Esittelyssä käydään läpi puunkorjuuseen kuuluvat yleiset asiat sekä kerrotaan tarkemmin metsäkoneyrityksistä ja -yrittäjistä. Tämän jälkeen esitellään tilinpäätös. Tilinpäätöksestä kerrotaan, mitä siihen kuuluu ja mitä se sisältää, esimerkiksi tuloslaskelman ja taseen kaavat. Tilinpäätöksen esittelyn jälkeen teoriassa on vuorossa tilinpäätösanalyysi. Tilinpäätösanalyysista kerrotaan muun muassa, ketkä sitä käyttävät, mitä vaiheita ja menetelmiä siinä on sekä tuloslaskelman ja taseen oikaisut. Teoriassa esitellään vielä tilinpäätösanalyysissa käytettäviä tunnuslukuja ja niiden tulkintaa sekä kassavirtalaskelma.

Empiria osuudessa käsitellään Yritys X:n tilinpäätösanalyysia. Empirian pohja muodostuu yrityksen vuosien 2011 – 2013 tilikausista. Tilikausi 2011 on ensimmäinen kokonainen tilikausi yhtiömuodon vaihdoksen jälkeen. Empiriaa varten yrityksen tuloslaskelma ja tase oikaistaan. Oikaistuita tietoista lasketaan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja. Tunnuslukuja verrataan Finnveran julkaisemiin toimialatilastoihin, jotta yrityksen taloudellisesta asemasta voidaan tehdä mahdollisimman monipuolinen analyysi. Vertailutoimialan käytetään kategoriaa 02200 puunkorjuu, koska se on yrityksen päätoimiala. Vertailussa ja analyysissä tulee ottaa huomioon, että yrityksen palveluihin kuuluu myös palveluita, jotka eivät kuulu puunkorjuuseen, esimerkiksi metsänparannustyöt.

2 TOIMIALANA PUUNKORJUU

Yrityksen päätoimialana on puunkorjuu. Puunkorjuuseen kuuluu aines- ja polttopuun hakkuu ja lähikuljetus. Puunkorjuuseen luetaan kuuluvaksi myös jalostamattomassa muodossa käytettävän puutavaran teko. Jalostamattomia puutavaroita ovat esimerkiksi aidanpylväät ja kaivospölkkyt. Lisäksi puunkorjuuseen kuuluu polttoaineena käytettävän puun teko ja keruu, hakkuutahteiden keruu, metsähakkeen teko energiatuotantoa varten sekä puuhiilen tuotanto perinteisin menetelmin metsissä. Metsäkoneyrittäjät kuuluvat tähän toimialaan. (Tilastokeskus 2014.)

Nykyisin puunkorjuu suoritetaan lähes kokonaan koneellisesti metsäkoneyrittäjien toimesta. Metsurit hoitavat puunkorjuun kohteissa, joissa koneellinen korjuu ei ole mahdollista. Metsäkoneiden nopea tekninen kehitys on mahdollistanut koneellisen korjuun nopean kasvun myös kohteilla, joissa se ei ole ennen ollut mahdollista. Koneiden kehitys ja niiden tuottavuuden parantuminen ovat myös nopeuttaneet työntekoa ja tiedonkulkua. (Salakari & Heimonen 1998, 13-14.)

Koneellinen puunkorjuu mahdollistaa nopean vastaamisen tehtaiden puun tarpeeseen. Puut voidaan joissakin tapauksissa saada tehtaalte jo sinä päivänä, milloin ne on kaadettu. Metsäkoneiden tietokoneisiin saadaan suoraan siirrettyä tarvittavat leimikko- ja katkontatiedot metsäyhtiöiden tietojärjestelmistä sekä puolestaan hakkuukoneista voidaan lähettää tiedot hakatusta puutavarasta suoraan järjestelmään. Tämä nopeuttaa muun muassa muutoksiin reagoimista. Myös puun mittaus suoritetaan hakkuun yhteydessä, mikä vähentää miestyövoiman tarvetta. (Salakari & Heimonen 1998, 13-14.)

2.1 Puunkorjuu lukuina

Vuonna 2012 puunkorjuu alalla oli noin 2 700 yritystä. Yritysten määrän vaihtelu on vuosien 2007–2012 aikana ollut vähäistä. Suurin osa yrityksistä on pieniä alle 10 työntekijän yrityksiä. Yrityksen työllistivät yhteensä noin 6 600 henkilöä. Henkilöstön määrä on vaihdellut vuosien 2007–2012 aikana paljon enemmän kuin yritysten määrä. Palkkoja toimialalla maksettiin

vuonna 2012 noin 178 miljoonalla eurolla. Liikevaihto on pysynyt viime vuodet reilussa miljardissa eurossa, poikkeuksena vuosi 2009 jolloin liikevaihto oli noin 737 miljoonaa. (Toimialatilastot 2014.)

Maakunnittain vertailtuna eniten toimipaikkoja ja suurimmat liikevaihdot löytyvät Etelä- ja Pohjois-Savosta, Pohjois-Pohjanmaalta sekä Pohjois-Karjalasta. Kyseiset maakunnat myös työllistävät eniten henkilöitä. Vähiten toimipaikkoja ja pienimmät liikevaihdot löytyvät Ahvenanmaalta, Keski-Pohjanmaalta, Kanta-Hämeestä ja Satakunnasta. (Toimialatilastot 2014.)

2.2 Metsäkoneala ja metsäkoneyritykset

Metsäkonealalla toimivat metsäkoneyritykset ovat pääasiassa pieniä perheyrityksiä. Niiden toiminta on keskittynyt lähinnä maaseuduille. Vaikka suurin osa metsäkoneyrityksistä on pieniä, työllistävät ne suurimman osan metsäalan työntekijöistä. Noin 5 000 - 6 000 työntekijää, mukaan luettuna yrittäjät, työskentelevät metsäkoneyrityksissä. Palkkoja yrittäjät maksavat työntekijöilleen vuosittain yhteensä yli 125 miljoonan euron edestä. (Koneyrittäjien liitto 2014a.)

Yritysten pääasiallisina palveluina ovat jalostukseen ja energiantuotantoon menevän puutavaran hakkuu ja metsäkuljetus. Yritykset myös muun muassa nostavat kantoja ja korjaavat latvusmassaa energiantuotantoon. Latvusmassalla tarkoitetaan hakkuusta jääneitä latvoja ja oksia. Näiden palvelujen lisäksi osa yrityksistä tarjoaa maanmuokkausta, koneellista kylvöä ja istutusta, jotka edistävät metsän uusiutumista. Yritykset vastaavat lähes kokonaan puun hakkuusta ja sen metsäkuljetuksesta. Pieni osa palveluista tarjotaan suoraan yksityisille metsänomistajille. Yritysten suurimmat asiakkaat ja asiakasryhmät ovat isot metsäteollisuusyritykset, Metsähallitus, metsänhoitoyhdistykset sekä alueelliset puunkäyttäjät esimerkiksi yksityiset sahat. (Koneyrittäjien liitto 2014a.)

Metsäkoneyritysten kalusto muodostuu yleensä hakkuukoneesta ja metsätraktorista eli niin sanotusta koneketjusta sekä tarvittavasta huoltohallista ja -autosta taikka huoltoautoista, riippuen yrityksen koosta. Näiden lisäksi yrityksillä voi olla koneiden siirtoauto ja muuta mahdollista välineistöä. Nykyisin myös yhä useammalla yrityksellä on oma kaivinkone, jolla suoritetaan muun muassa metsänparannustöitä. Metsänparannustöillä autetaan edistämään metsän uudis-

tumista, lisäämään puuntuottokykyä ja varmistamaan ympärivuotista puunkorjuuta. Metsänparannustöitä ovat muun muassa koneellinen metsänlannoitus, metsäteiden rakentaminen, metsäojitus sekä metsänuudistamiseen liittyvät ojitus-, mätästys- ja laikutustyöt sekä koneellinen istutus. (Koneyrittäjien liitto 2014a.)

Metsäkoneyrittäjät omistavat noin 2 000 hakkuukonetta ja hieman enemmän metsätraktoreja. Lisäksi yrityksillä on muutamia kymmeniä istutuskoneita sekä runsaat 100 metsäkonepohjaisia maanmuokkauskoneita ja suunnilleen saman verran kaivinkonepohjaisia maanmuokkauskoneita. Uushankintahinnoin yritysten puunkorjuu kalusto on arvoltaan noin miljardi euroa. (Koneyrittäjien liitto 2014a.)

Metsäkoneyrittäjät ovat urakointisopimussuhteessa metsäyhtiöön eli urakanantajaan. Sopimussuhde tuo varmuutta toiminnan jatkuvuudesta molemmille osapuolille. Koneyrittäjille sopimus mahdollistaa toiminnan suunnittelun pitkälle aikavälille, esimerkiksi koneinvestoinnin, koska yrittäjille on varmistettu tulojen jatkuvuus. Metsäyhtiölle sopimus puolestaan varmistaa, että sen käytössä on tietyn kokoinen korjuukapasiteetti sopimuskauden ajan. Urakointisopimus on pelkästään koneyrittäjän ja metsäyhtiön välinen eli he sopivat keskenään taksat eli puunkorjuun yksikköhinnat, millä urakointi suoritetaan, koska ei ole mitään valtakunnallisia taksoja. Taksat tarkistetaan vuosittain, mutta urakointisopimus laaditaan pidemmäksi kuin yhden vuoden ajaksi. Sopimuksessa on yleensä sovittu vuosittainen puumäärän tavoite ja yksikköhinnat eri olosuhteissa. Sopimuksessa myös määritellään esimerkiksi vaatimukset työn jäljelle sekä mahdollisia muita asioita. (Salakari & Heimonen 1998, 26.)

Metsäalan urakointiin on muodostettu uusi organisaatiomalli. Mallia kutsutaan esimerkiksi nimillä alueyrittäjäyys, avainyrittäjäyys ja laajempien kokonaisuuksien urakointi. Metsäalalla on lähes aina urakoitu yhdelle vahvalle asiakkaalle ja uudistus katkaisee tämän suhteen useilta yrityksiltä. Uudistus tarkoittaa, että urakointisopimussuhteita laaditaan yhä harvempien yrittäjien kanssa ja sopimuskokonaisuudet kasvavat. Tästä johtuen muun muassa yritysten koot ovat kasvaneet ja yrittäjien välillä laaditaan osurakointisopimuksia. Uusi malli on vielä uusi niin alueyrittäjiksi pyrkiville kuin osurakointia suorittaville yrityksille. Malli vaatii alueyrittäjiltä muun muassa isompien kokonaisuuksien hallintaa, uutta osaamista ja asennetta sekä strategisia taitoja. (Koneyrittäjien liitto 2014b.)

3 TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätös laaditaan päättäneeltä tilikaudelta. Tilikaudella tarkoitetaan ajanjaksoa, josta laskeetaan virallisen tilinpäätöksen tulos ja josta laaditaan päättymispäivän rahoitusasemaa kuvaava tase. Tilikauden pituus on 12 kuukautta. Tilikausi voi olla lyhempi tai pitempi yrityksen toimintaa aloittaessa tai lopettaessa taikka tilikauden ajankohtaa muuttaessa. Tilikausi voi olla korkeintaan vain 18 kuukautta. Yleensä tilikautena käytetään kalenterivuotta. (Kinnunen, Laitinen E, Laitinen T, Leppiniemi & Puttonen 2010, 20; Kirjanpitolaki 1:4§.)

Tilinpäätöksen laadintaa ja esitystapaa säätelevät kirjanpitolaki (1336/1997), kirjanpitoasetus (1339/1997) sekä lisäksi muun muassa osakeyhtiölaki (muutos 294/1998) ja eri verolait, esimerkiksi tuloverolaki (1535/1992) ja elinkeinoverolaki (1968/360). Kirjanpitolautakunnan yleisohje ja yhteisöainsäädäntö säätelevät myös tilinpäätöksen laadintaa. Joidenkin yritysten tilinpäätöksen raportointiin vaikuttavat myös arvopaperimarkkinalaki (muutos 740/1993). Kirjanpitoasetuksessa on määritelty tuloslaskelman ja taseen sisältö ja muoto sekä liitetietojen sisältö. Kirjanpitolaki määrittelee, miten tilinpäätös tulee laatia ja mitä siinä tulee esittää. Kirjanpitolaki edellyttää myös, että jokaisesta tuloslaskelman ja taseen erästä on oltava esillä myös vastaava erä edelliseltä tilikaudelta. Kirjanpitolaissa on säädetty tilinpäätöksen julkistamisvelvollisuudesta, joka koskee pääasiassa osakeyhtiöitä. Osakeyhtiön tulee kuuden kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä toimittaa patentti- ja rekisterihallitukseen yhtiön tuloslaskelma, tase ja niihin liittyvät liitetiedot. (Niskanen & Niskanen 2003, 27; Kallunki & Kytönen 2002, 15.)

Viralliseen tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma ja liitetiedot. Taseella kuvataan yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Tuloslaskelma puolestaan kuvaa, miten tilikauden tulos on muodostunut. Rahoituslaskelma on selvitys tilikauden aikana hankituista varoista ja niiden käytöstä. Rahoituslaskelmaa ei kuitenkaan vaadita kaikilta kirjanpitovelvolliselta. Liitetiedot sisältävät täydentäviä tietoja taseesta, tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Tilinpäätöksen lisäksi laaditaan toimintakertomus. Toimintakertomus ei kuitenkaan ole osa tilinpäätöstä eikä sitä vaadita kaikilta kirjanpitovelvollisilta. Toimintakertomusta säätelee muun muassa laatimisen ja julkaisemisen kohdalta samat säännöt kuin tilinpäätöstä. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 35.)

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tilikauden aikana. Tästä syytä tarvittavat lisätiedot ilmoitetaan tilinpäätöksen liitetiedoissa. Oikean ja riittävän kuvan antamisen lisäksi tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa tulee noudattaa yleisiä tilinpäätösperusteita. Nämä periaatteet ovat:

- jatkuvuuden periaate
- johdonmukaisuuden periaate
- sisältöpainotteisuuden periaate
- varovaisuuden periaate
- tasejatkuvuuden periaate
- suoriteperustaisuus
- erillisarvostuksen periaate. (Kirjanpitolaki 3:3 §; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 36.)

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma voidaan laatia kirjanpitolain mukaan joko kululajipohjaisena tai toimintokohtaisena. Näistä kahdesta vaihtoehdosta kululajipohjainen tuloslaskelma on suositumpi. Kululajipohjaisessa tuloslaskelmassa tilikauden tuloista vähennetään kulut erikseen säädettyssä järjestyksessä. Toimintakohtaisessa tuloslaskelmassa kulut vähennetään toimintakohtaisen ryhmittelyn perusteella. (Niskanen & Niskanen 2003, 28.)

3.1.1 Kululajipohjainen tuloslaskelma

1. LIIKEVAIHTO
2. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
3. Valmistus omaan käyttöön
4. Liiketoiminnan muut tuotot
5. Materiaalit ja palvelut
6. Henkilöstökulut
7. Poistot ja arvonalentumiset
8. Liiketoiminnan muut kulut
9. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)
10. Rahoitustuotot ja -kulut
11. VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ
12. Satunnaiset erät
13. VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA
14. Tilinpäätössiirrot
15. Tuloverot
16. Muut välittömät verot
17. TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kuvio 1. Kululajikohtainen tuloslaskelma (Salmi 2010, 47)

Kululajipohjaisen tuloslaskelman ensimmäinen erä on liikevaihto. Se ilmoitetaan bruttomääräisenä. Liikevaihtoon kuuluvat yrityksen varsinaisen toiminnan myyntituotot. Liikevaihtoon eivät kuulu myönnetyt alennukset ja hyvitykset, arvonlisävero ja muut myynnistä riippuvaiset verot. Liikevaihdosta vähennetään lyhytvaikutteiset kulut ja poistot, muun muassa materiaali ja palvelut, henkilöstökulut ja poistot. Näiden vähennysten jälkeen saadaan välisummaksi liikevoitto. (Salmi 2010, 48; Niskanen & Niskanen 2003, 29.)

Yritys, joka harjoittaa valmistustoimintaa, esittää liikevaihdon jälkeen valmiiden ja keskeneräisten varastojen muutoksen. Valmistus omaan käyttöön sisältää yrityksen omaan käyttöön tarkoitettujen pitkäkestoisten hyödykkeiden valmistuksesta syntyneet kulut. Kohdassa materiaalit ja palvelut esitetään kaikki muut vaihto-omaisuuden muutos. Tuloslaskelmassa esitetään omana erillisenä eränään valmistus omaan käyttöön. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 113-116.; Niskanen & Niskanen 2003, 30.)

Seuraavaksi tuloslaskelmassa esitetään liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muita tuotot ovat tuotot, jotka ovat syntyneet muusta kuin yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta.

Yleensä ne ovat esimerkiksi vuokratuloja, pysyvien vastaavien myynnistä syntyneitä myyntivoittoja ja yrityksen saamia avustuksia. (Salmi 2002, 49.)

Materiaalit ja palvelut kohtaan kuuluvat erät ostot tilikauden aikana, varastojen muutos ja ulkopuoliset palvelut. Materiaalit ja palvelut voidaan jakaa kahteen ryhmään: aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä ulkopuoliset palvelut. Erässä ostot tilikauden aikana ilmoitettavista ostoista on vähennetty esimerkiksi arvonlisävero ja rahtikulut. Erässä varastojen muutos ilmoitetaan tilikaudella tapahtuneet aine-, tarvike- ja tavaravarastojen muutokset. Ulkopuoliset palvelut erään kuuluvat kaikki palvelut, jotka on hankittu yrityksen ulkopuolelta, esimerkiksi aliurakointi ja työvoiman vuokraus. Materiaaleihin ja palveluihin merkitään kaikki ostot vaikka niillä valmistetut hyödykkeet eivät olisikaan myyty. (Salmi 2010, 50; Niskanen & Niskanen 2003, 31-32.; Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 119.)

Henkilöstökulut kohta koostuu eristä palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut. Henkilöstökuluihin merkitään vain oman henkilökunnan kulut. Henkilöstösivukulut jaetaan tilinpäätöksessä eläkekuluihin, jotka ovat lakisääteisiä tai vapaaehtoisia sekä muihin henkilösivukuluihin, jotka määräytyvät palkkojen ja palkkioiden perusteella. Erät palkat ja palkkiot sisältävät palkat, jotka ovat ennakonpidätyksenalaisia sekä palkkiot, jotka on maksettu muilla perusteilla. Vapaaehtoiset henkilöstömenot ilmoitetaan kohdassa liiketoiminnan muut kulut. Liiketoiminnan muina kuluina ilmoitetaan myös muun muassa päivärahat ja kilometrikorvaukset. (Salmi 2010, 51; Niskanen & Niskanen 2003, 32.)

Tuloslaskelman kohdassa poistot ilmoitetaan suunnitelman mukaiset poistot. Pienet kirjanpitovelvolliset poistavat suunnitelman mukaisina poistoina elinkeinoverotuksen sallimat enimmäispoistot. Jos yritys poistaa esimerkiksi enemmän kuin sallitut enimmäispoistot ovat, kirjaetaan ero tilinpäätössiirtojen erään poistoero. (Niskanen & Niskanen 2003, 33; Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 123.)

Seuraavaksi tuloslaskelmassa ilmoitetaan liiketoiminnan muut kulut. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy kaikki ne erät, jotka ovat syntyneet yrityksen liiketoiminnan harjoittamisesta, mutta eivät kuulu mihinkään edellä mainittuihin eriin tai ne eivät ole rahoituskuluja. Liiketoiminnan muita kuluja voivat olla esimerkiksi vuokramenot, mainonta kulut sekä henkilökunnan vapaa-aikaan ja koulutukseen liittyvät kulut. (Niskanen & Niskanen 2003, 33-34; Salmi 2010, 52-53.)

Tuloslaskelmassa seuraavaksi ilmoitetaan välitulos liikevoitto tai -tappio. Liikevoitto kertoo liiketoiminnan harjoittamisesta syntyneiden kulujen vähennysten jälkeen jäljelle jääneen tuloksen. Liiketappio kertoo, että yritys ansaitsee liian vähän eikä se pysty kattamaan liiketoiminnan harjoittamisesta syntyneitä kuluja. (Salmi 2010, 53.)

Liikevoiton jälkeen ilmoitetaan rahoitustuotot ja -kulut, jotka jakautuvat seitsemään ryhmään. Rahoitustuotoissa ilmoitetaan tuotot osuuksista saman konsernin yrityksiltä, tuotot osuuksista omistusyhteisy yrityksiltä, tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista sekä muut korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksiltä ja muilta. Jokainen edellä mainittu kohta ilmoitetaan omalla rivillään. Samoin erillisinä omina riveinään ilmoitetaan arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista ja vaihtuvien vastaavien arvopapereista sekä korkokulut ja muut rahoituskulut saman konsernin yrityksille ja muille. Rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen ilmoitetaan seuraava välituloksena voitto ennen satunnaiseriä. (Niskanen & Niskanen 2003, 34.)

Satunnaiset tuotot ja kulut ovat tavanomaisesta poikkeavia, kertaluontoisia, olennaisia ja vaikeasti ennakoitavissa olevia kuluja, jotka eivät suoraan kuulu yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan. Tällaisia kuluja ovat muun muassa myyntivoitot tai -tappiot, jotka ovat syntyvät yrityksen lopettaessa toimintansa. Satunnaisten tuottojen ja kulujen ero liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin ei ole täysin selkeä. (Salmi 2010, 55.)

Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja kertoo säännöllisen liiketoiminnan ja satunnaisten tapahtumien tuloksen. Tilinpäätössiirroilla tarkoitetaan yrityksen tuloksen järjestelyjä. Niiden perustana eivät ole mitkään liiketapahtumat, mutta niiden kirjaaminen sallitaan. Tilinpäätössiirtoja ovat muun muassa poistoeron muutos ja vapaaehtoisten varausten muutos. Poistoero syntyy kun tehdyt poistot ja suunnitelman mukaiset poistot ovat erisuuruiset. Poistoeroa voidaan purkaa korkeintaan yhtä paljon kuin suunnitelman mukaisia poistoja on tehty. Vapaaehtoisten varausten muutoksella tarkoitetaan tulonjärjestelyeriä, joita voidaan tehdä, kun tietyt ehdot täyttyvät, esimerkiksi toimintavaraus ja jälleenhankintavaraus ovat vapaaehtoisia varauksia. (Salmi 2010, 57.)

Tuloslaskelmassa tuloverot ilmoitetaan suoriteperusteisina. Jälkiverot esitetään välittöminä veroina ja eritellään päättyneelle tilikaudelle kuuluneista veroista. Tämä erittely voidaan esittää

myös liitetiedoissa. Tuloveroihin kuuluvat myös laskennalliset verosaamiset ja -velat, jotka joh-
tuvat jaksotuseroista. Näitä ei ole pakollista esittää tuloslaskelmassa vaan ne voidaan ilmoittaa
liitetiedoissa. (Niskanen & Niskanen 2003, 36-37.; Salmi 2010, 57.)

Verojen jälkeen saadaan tilikauden voitto tai tappio. Se kertoo, kuinka yrityksen nettovaralli-
suus on muuttunut. Tilikauden voitto voidaan jakaa yrityksen osakkaille. Voittoa ei tarvitse
jakaa kokonaan tai ollenkaan, vaan se voidaan jättää yrityksen omaan pääöman. Taseessa tili-
kauden voitto näkyy vastattavaa puolen oman pääöman kasvuna erässä tilikauden voitto.
(Salmi 2010; 57; Niskanen & Niskanen 2003, 36-37.)

3.1.2 Toimintakohtainen tuloslaskelma

1. LIIKEVAIHTO   2. Hankinnan ja valmistuksen kulut   3. Bruttokate   4. Myynnin ja markkinoinnin kulut   5. Hallinnon kulut   6. Liiketoiminnan muut tuotot   7. Liiketoiminnan muut kulut   8. LIIKEVOITTO (-TAPPIO)

Kuvio 2. toimintakohtaisen tuloslaskelma (Salmi 2010, 58)

Toimintakohtaisessa tuloslaskelmassa tilikauden kulut vähennetään toimintakohtaisen ryhmit-
telyn perusteella. Yrityksen toiminnot jaetaan hankintaan ja valmistukseen, myyntiin ja mark-
kinointiin sekä hallintoon. Toimintakohtaisessa tuloslaskelmassa ei tehdä eroa pitkävaikuttei-
siin ja lyhytvaikutteisiin tuotannontekijöihin. Poistoja ei esitetä omana eränä vaan ne sisälly-
tetään eri toimintoihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 37.)

Toimintakohtaisessa tuloslaskelmassa liikevaihdosta vähennetään hankinnan ja valmistuksen
kulut, jonka jälkeen saadaan bruttokate. Bruttokatteesta vähennetään myynnin ja markkinoin-
nin sekä hallinnon kulut. Näiden vähennysten jälkeen lisätään vielä toiminnan muut tuotot ja
vähennetään muut kulut, jolloin saadaan tilikauden liikevoitto. Toimintakohtainen tuloslas-
kelma on yksinkertaisempi esitys tilikauden voiton muodostumisesta kuin kululajikohtainen
tuloslaskelma. (Niskanen & Niskanen 2003, 38.)

3.2 Tase

Tase jaetaan kahteen osaan, vastaavaan ja vastattavaan. Vastaava-puoli kertoo mistä yrityksen omaisuus koostuu ja vastattavaa-puoli kertoo, miten yrityksen toiminta on rahoitettu. (Niskanen & Niskanen 2003, 38.)

OMAISSUUS vastaavat, aktiivat	PÄÄOMAT vastattavat, passiivat				
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td data-bbox="373 712 767 969"> PYSYVÄT VASTAAVAT (pitkäaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - aineettomat hyödykkeet - aineelliset hyödykkeet - sijoitukset </td> </tr> <tr> <td data-bbox="373 969 767 1429"> VAIHTUVAT VASTAAVAT (lyhytaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - vaihto-omaisuus - saamiset - rahavarat </td> </tr> </table>	PYSYVÄT VASTAAVAT (pitkäaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - aineettomat hyödykkeet - aineelliset hyödykkeet - sijoitukset 	VAIHTUVAT VASTAAVAT (lyhytaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - vaihto-omaisuus - saamiset - rahavarat 	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td data-bbox="863 712 1281 969"> OMA PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - sidottu oma pääoma - kertyneet voittovarot - kertyneet tilinpäätösjärjestelyt </td> </tr> <tr> <td data-bbox="863 969 1281 1429"> VIERAS PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - pitkäaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> - jvk- ja velkakirjalainat - lyhytaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> -lyhennysosuus ja muu korollinen velka </td> </tr> </table>	OMA PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - sidottu oma pääoma - kertyneet voittovarot - kertyneet tilinpäätösjärjestelyt 	VIERAS PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - pitkäaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> - jvk- ja velkakirjalainat - lyhytaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> -lyhennysosuus ja muu korollinen velka
PYSYVÄT VASTAAVAT (pitkäaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - aineettomat hyödykkeet - aineelliset hyödykkeet - sijoitukset 					
VAIHTUVAT VASTAAVAT (lyhytaikaiset varat) <ul style="list-style-type: none"> - vaihto-omaisuus - saamiset - rahavarat 					
OMA PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - sidottu oma pääoma - kertyneet voittovarot - kertyneet tilinpäätösjärjestelyt 					
VIERAS PÄÄOMA <ul style="list-style-type: none"> - pitkäaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> - jvk- ja velkakirjalainat - lyhytaikainen vieras pääoma <ul style="list-style-type: none"> -lyhennysosuus ja muu korollinen velka 					

Kuvio 3. Taseen rakenne (Salmi 2010, 35)

3.2.1 Vastaava-puoli

Taseen vastaava-puoli kertoo, millaisia pitkä- ja lyhytaikaisia tuotannontekijöitä yritys käyttää. Vastaavaa-puolen erät jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyvään vastaavaan kuuluvat ne erät, jotka tuottavat tuloa useiden tilikausien aikana. Vaihtuvia vastaavia ovat kaikki muut erät. Pysyviä vastaavia voidaan kutsua myös käyttöomaisuudeksi ja vaihtuvia vastaavia vaihto- ja rahoitusomaisuudeksi. (Niskanen & Niskanen 2003, 40.)

Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat jaetaan aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. Aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat muun muassa kehittämismenot, aineettomat oikeudet ja liikearvo sekä muut pitkävaikutteiset menot. Kehittämismenot liittyvät yrityksen palveluiden tai tuotteiden kehittämiseen. Kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut tiukat rajoitukset kehittämismenojen aktivoinnille. Niiden aktivointi on vapaaehtoista. Aineettomia oikeuksia ovat esimerkiksi tekijänoikeudet, patentit ja atk-ohjelmien käyttölisenssit. Yrityksen tai liiketoiminnan kauppahinnan ja sen netto-omaisuuden erotusta kutsutaan liikearvoksi. Muita pitkävaikutteisia menoja ovat perusparannusmenot vuokrahuoneistoista tai toimitilaosakkeesta sekä menot pitkävaikutteisista markkinointikampanjoista. Perustamis- ja tutkimuskuluja ei saa enää aktivoida taseeseen. Jos niitä on aktivoitu taseeseen ennen muutosta, voidaan ne poistaa alkuperäisen suunnitelman mukaan. (Salmi 2010, 61-62.)

Aineelliset hyödykkeet jaetaan maa- ja vesialueisiin, rakennuksiin ja rakennelmiin, koneisiin ja kalustoon sekä muihin aineellisiin hyödykkeisiin. Arvonkorotus voidaan aineellisista hyödykkeistä tehdä vain maa- ja vesialueisiin, mutta vain tietyin edellytyksin. Tehty arvonkorotus merkitään vastattavaa-puolelle arvonkorotusrahastoon. Maa- ja vesialueisiin ei voi tehdä poistoja. Rakennukset ja rakennelmat ovat nimensä mukaisesti rakennuksia sekä esimerkiksi patoja ja siltoja. Niiden hankintameno poistetaan suunnitelman mukaisina poistoina. Koneisiin ja kalustoihin kuuluvat myös rakennuksiin liittyvät tekniset laitteet esimerkiksi hissit. Myös koneista ja kalustosta tehdään poistoja. Muihin aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat esimerkiksi soranotopaikat, rautatiet, sillat ja laiturit. (Niskanen & Niskanen 2003, 42; Salmi 2010, 62-63.)

Sijoitukset ovat pysyvien vastaavien viimeinen erä ennen vaihtuvia vastaavia. Sijoitusten tarkoituksena on tuottaa tuloa usean tilikauden ajan. Sijoituksia ovat muun muassa osuudet ja saamiset saman konsernin yrityksistä, osuudet ja saamiset omistusyhteisyryksistä, muut osakkeet ja osuudet sekä muut saamiset. Sijoitukset merkitään taseeseen niiden hankintamenon suuruusina. Niihin ei tehdä arvonalentumiskirjauksia, mutta arvonkorotus voidaan tehdä. Arvonkorotuksen tekeminen on vapaaehtoista. (Salmi 2010, 63; Niskanen & Niskanen 2003, 43; Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 145.)

Vaihtuvat vastaavat

Vaihtuvat vastaavat jaetaan vaihto-omaisuuteen ja saamisiin. Vaihto-omaisuuteen kuuluvat sellaisenaan tai jalostettuna luovutettavaksi tai kulutettavaksi tarkoitetut hyödykkeet eli varastot. Vaihto-omaisuuteen kuuluvat muun muassa raaka-aineet, kaupan myyntivarasto, tarvikkeet sekä puolivalmisteet ja valmiit tuotteet. (Niskanen & Niskanen 2003, 44; Salmi 2010, 64.)

Saamiset voidaan jakaa lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. Lyhytaikainen saamisen eräännytyy alle yhden vuoden sisällä ja pitkäaikainen yhtä vuotta pidemmän ajan kuluessa. Saamisia ovat esimerkiksi myyntisaamiset, lyhytaikaiset lainasaamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyrityksiltä sekä siirtosaamiset. Erillisinä erinään esitetään vielä lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Myyntisaamiset ovat saamisia, jotka syntyvät kun yritys myy tuotteitaan asiakkaille velaksi. Saamiset saman konsernin yrityksiltä tai omistusyhteisyrityksiltä sisältävät muun muassa sisäisiä myyntisaamisia ja siirtosaamisia. Vaihtuvan vastaavan lainasaamiset ovat lyhytaikaisia lainoja. Siirtosaamiset ovat kuluvalle tai edellisellä tilikaudella suoritettut maksut tulevana tilikautena toteutuvista menoista. Jos edellä kyseessä olevat maksut merkitään tai ovat merkitty ennakkomaksuihin, ei niitä enää kirjata siirtosaamisiin. Siirtosaamiset voivat olla myös tilikauden tai edellisen tilikauden suoriteperusteiset tulot, joita ei kirjata myyntisaamisiin. (Salmi 2010, 66; Niskanen & Niskanen 2003, 44-45.)

Taseen vastaava-puolella ovat myös erät rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Arvopaperit, joihin yritys on sijoittanut tilapäisesti kassavarojaan, ovat rahoitusarvopapereita. Rahoitusarvopaperit merkitään taseeseen yleensä niiden hankintahinnoilla. Rahoitusomaisuuteen kuuluu myös arvopaperit, jotka on saatu maksuksi saamisesta ja niistä on tarkoitus luopua nopeasti. Rahat ja pankkisaamiset koostuvat yrityksen käteisestä rahasta ja pankkitilillä olevista varoista. Rahat ja pankkisaamiset on käytettävissä yrityksen eri sitoumuksien maksamiseen. (Salmi 2010, 66-67; Niskanen & Niskanen 2003, 46.)

3.2.2 Vastattavaa-puoli

Vastattavaa-puoli kertoo, miten yrityksen liiketoiminta on rahoitettu. Taseen vastattavaa-puoli voidaan jakaa omaan ja vieraaseen pääomaan. Vastattavaa-puolella on myös merkitty tuloslaskelmassa laskettu tilikauden voitto, jonka käytöstä päätetään vasta tilinpäätöksen valmistuttua.

Oma pääoma muodostuu omistajien sijoituksista yritykseen ja pidetyistä voittovaroista. Vierasta pääomaa ovat yrityksen lyhyt- ja pitkäaikaiset velat. Pitkäaikaiset velat ovat yleensä pankkilainoja. (Niskanen & Niskanen 2003, 46.)

Oma pääoma on perusta yrityksen vakavaraisuudelle. Se muodostuu osakepääomasta, eri rahastoista ja kertyneistä voittovaroista. Kirjanpitolautakunnan mukaan liitetiedoissa tulee ilmoittaa yrityksen jakokelpoiset varat, koska omaa pääomaa ei taseessa jaeta sidottuun ja vapaaseen pääomaan. Osakepääoma on osakeyhtiön omistajien yritykseen sijoittama nimellisarvoinen pääoma. Erilaisia rahastoja ovat esimerkiksi ylikurssirahasto ja arvonkorotusrahasto. Kertyneet voittovarat ovat edellisten tilikausien voittoja, jotka ilmoitetaan omana eränään. Samoin ilmoitetaan tilikauden voitto. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 155.; Niskanen & Niskanen 2003, 48.)

Pääomalaina on erityisehtoinen laina ja se esitetään taseessa omana eränään. Pääomalainat ovat oman ja vieraan pääoman välimuoto. Pääomalainat merkitsevät yleensä, että yrityksellä on vakavia rahoitusongelmia. Mutta pääomalainoja käyttävät myös yritykset oman pääoman sijaan, vaikka yrityksellä ei olisi ongelmia. (Leppiniemi & Leppiniemi 2000, 155; Salmi 2010, 72-73.)

Tilinpäätössiirtojen kertymää esitetään taseessa siltä osin, kun se on purkamatta. Tilinpäätössiirtojen kertymä syntyy poistoeron muutoksesta ja vapaaehtoisista varauksista. Tilinpäätössiirtojen kertymä on luonteeltaan omaa pääomaa. (Salmi 2010, 73.)

Vastattavaa-puolella voidaan esittää myös pakollisia- ja vapaaehtoisia varauksia. Investointi-, toiminta-, ja muut varaukset ovat vapaaehtoisia varauksia ja ne tehdään verotuksellisista syistä. Pakolliset varaukset ovat odotettavissa olevia menoja tai menetyksiä. Niiden täsmällistä määrää tai ajankohtaa ei ole tarkkaan tiedossa, mutta ne ovat todennäköisiä ja sen suuruus voidaan etukäteen arvioida tai laskea. Kun tiedetään rahamäärä ja toteutumisaikankohta, on kyseessä siirtovelka. (Niskanen & Niskanen 2003, 50; Salmi 2010, 74.)

Vieras pääoma jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkoihin. Pitkäaikainen velka on velka, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluessa. Pitkäaikainen velka on useissa tapauksessa tarpeellista ja jopa välttämätöntä yrityksen toiminnan rahoituslähteenä. Pitkäaikainen velka voi olla esimerkiksi joukkovelkakirjalaina, laina rahoituslaitoksilta ja eläkelaina. Joukkovelkakirjalainassa lainanantajia on useita ja joukkovelkakirjalainoja voivat olla esimerkiksi

obligaatit. Suoraan rahoitusinstituutioilta otetut lainat ilmoitetaan erässä lainat rahoituslaitoksilta. Rahoitusinstituutiota ovat muun muassa rahoitusyhtiöt ja vakuutusyhtiöt. Eläkelainat ovat eläkemaksujen takaisinlainauksia. (Salmi 2010, 75; Niskanen & Niskanen 2003, 50.)

Lyhytaikaiset velat erääntyvät maksettavasti yhden vuoden sisällä ja ne jaotellaan pitkäaikaisen velan tapaan useaan ryhmään. Lyhytaikaisia velkoja ovat esimerkiksi lainat rahoituslaitoksilta, saadut ennakot, ostovelat ja muut velat. Saaduilla ennakoilla tarkoitetaan maksuja, jotka on saatu ennakkoon ennen myydyin tuotteen toimittamista asiakkaalle. Ostovelat syntyvät puolestaan käyttö- ja vaihto-omaisuuden sekä ulkopuolisten palvelujen hankinnasta maksuajalla eli velaksi. Muihin velkoihin kuuluvat esimerkiksi palkkojen siirtovelat. Muut velat eritellään liitetiedoissa. Vastattavaa-puolella ilmoitetaan myös siirtovelat. Siirtovelat ovat kuluvalle tai aiemmalle tilikaudella saadut maksut tuloista, jotka toteutuvat vasta tulevana tilikautena taikka siirtovelat voivat olla myös kuluvalle tai aiemman tilikauden aikana suoriteperusteisesti toteutuneet menot. Lisäksi siirtovelat voivat olla yrityksen vastaiset menot tai menetykset, joita ei kirjata pakollisiin varauksiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 51.)

3.3 Rahoituslaskelma

Kaikkien kirjanpitovelvollisten ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa. Rahoituslaskelma vaaditaan julkisilta osakeyhtiöiltä ja suurilta yksityisiltä osakeyhtiöiltä. Kirjanpitovelvollinen on suuri, jos se ylittää vähintään kaksi seuraavista rajoista päättyneellä tilikaudella ja sitä edeltäneellä tilikaudella:

- Liikevaihto 7,3 miljoonaa euroa
- taseen loppusumma 3,65 miljoonaa euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009, 68.)

Rahoituslaskelma on selvitys yrityksen varojen hankinnasta ja niiden käytöstä. Rahoituslaskelmasta ilmenee yrityksen liiketoiminnan-, investointien- ja rahoituksen rahavirrat. Kuten tuloslaskelmassa ja taseessa myös rahoituslaskelmassa on vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Kirjanpitolautakunta on antanut yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta. Sen mukaan rahoituslaskelma voidaan laatia suoran tai epäsuoran menetelmän mukaan. Suoran menetelmän mu-

kaan laaditussa rahoituslaskelmassa esitetään bruttona pääryhmittäin kassaanmaksut ja kassatamaksut. Epäsuoran menetelmän mukaan tuloslaskelman tulos oikaistaan kassaperusteiseksi käyttöpääoman muutos sekä tilinpäätöksen jaksotuskirjaukset ja muut ei-kassaperusteiset erien osalta. (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009, 68-69.)

Liiketoiminnan rahavirta kertoo kuinka paljon yritys on voinut tilikautensa aikana tuottaa rahavaroja, joilla se on pystynyt säilyttämään toimintaedellytyksensä, maksamaan tuottoja oman pääoman sijoittajille, tekemään investointeja ja maksamaan takaisin lainoja käyttämättä ulkopuolisia rahoituslähteitä. Investointien rahavirrat kertovat niiden rahavirtojen käytön, jotka yritys on toteuttanut kerryttääkseen tulevaa rahavirtaa pitkällä aikavälillä. Rahoituksen rahavirrat kertovat tilikauden aikana tapahtuneen oman ja vieraan pääoman muutoksen. (Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009, 68.)

3.4 Liitetiedot

Liitetiedot täydentävät tuloslaskelmaa, tasetta ja rahoituslaskelmaa. Liitetiedoilla varmistetaan, että kirjanpitovelvollinen antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Liitetiedot voidaan jakaa erilaisiin ryhmiin. Ryhmiä ovat tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot, tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot, taseen vastaavia koskevat liitetiedot, taseen vastattavia koskevat liitetiedot, tuloveroja koskevat liitetiedot, vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot, henkilöstön ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot, muissa yrityksissä olevia omistuksia koskevat liitetiedot sekä konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 153.)

Pienet yksityiset elinkeinonharjoittajat ja kirjanpitovelvolliset voivat laatia liitetiedot lyhennettynä. Lyhennetyissä liitetiedoissa tulee ilmoittaa vähintään annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vastuut ja vastuusitoumukset sekä peruste siitä mitä kurssia yritys on käyttänyt muuttaessaan ulkomaanrahan määräiset saamiset, velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi. (Kirjanpitoasetus 11§.)

Konsernitilinpäätöksen liitetietoihin kuuluvat myös muiden konserniin kuuluvien yritysten yhdistetyt liitetiedot. Konserniyrityksen tulee ilmoittaa konsernitaseen ja -tuloslaskelman laatimista koskevat liitetiedot, tytär- ja osakkuusyrityksiä koskevat liitetiedot sekä muut liitetiedot. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 154.)

3.5 Toimintakertomus

Toimintakertomus vaaditaan pörssiyrityksiltä ja suurilta kirjanpitovelvollisilta. Toimintakertomuksen voi laatia myös vapaaehtoisesti, jolloin siinä tulee ilmoittaa vähintään olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio todennäköisesti tulevasta kehityksestä sekä selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Pakollisessa toimintakertomuksessa tulee edellä mainittujen asioiden lisäksi annettava arvio kirjanpitovelvollisen toimintaan liittyvistä merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, arvio liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä sekä arvio kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Edellä mainitut arviot tulee antaa kattavasti ja tasapuolisesti. Näiden lisäksi toimintakertomuksessa tulee olla tunnusluvut ja muut tiedot henkilöstöstä, ympäristötekijöistä ja muista liiketoiminnan kannalta merkittävistä seikoista sekä annettava tarvittaessa täydentäviä tietoja ja lisäselvityksiä tilinpäätöksen tunnusluvuista. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 154-155.)

Erityislainsäädännössä on tarkemmin toimintakertomusta koskevia määräyksiä, esimerkiksi osakeyhtiölaissa on osakeyhtiön toimintakertomukseen liittyviä määräyksiä. Erityislainsäädännössä määrätty toimintakertomuksen tiedot voidaan esittää kirjanpitolain mukaisessa toimintakertomuksessa. Jos kyseiset tiedot annetaan toimintakertomuksessa, tulee myös niiden yritysten antaa toimintakertomus, joilta sitä ei edes edellytettäisi. Vaihtoehtoisesti nämä yritykset voivat antaa erityislakien edellyttämät tiedot liitetietojen jälkeen esimerkiksi otsikon ”Osakeyhtiölain mukaiset toimintakertomustiedot” -otsikon alla. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 155.)

4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Termillä tilinpäätösanalyysi tarkoitetaan analyysijä, jotka tehdään tilinpäätöksen pohjalta. Tilinpäätösanalyysi on tarkemmin määriteltynä jossain yritystutkimuksen ja tunnuslukuanalyysin välillä. Näistä kolmesta eri analyysistä kaikkein suppein ja yksinkertaisin on tunnuslukuanalyysi. Tunnuslukuanalyysissa muutamien vakioitujen tunnuslukujen eli mittareiden avulla esitetään yrityksen taloudellinen tilanne ja tehdään johtopäätöksiä. Sen tuottamaa informaatiota voidaan käyttää myös muiden analyysien osana. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Tilinpäätösanalyysi on kehittyneempi analyysin muoto. Siinä tarkastellaan yrityksen taloudellista menestystä ja sen kehitystä monien eri tunnuslukujen ja muiden tekijöiden avulla. Tunnuslukujen lukuarvojen lisäksi tilinpäätösanalyysissa arvioidaan niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tämän avulla voidaan tarkastella, onko esimerkiksi jonkun tunnusluvun arvo hyvä tai huono satunnaisesti vai kertoo se muutoksesta pitemmällä aikavälillä. Tilinpäätösanalyysissa myös verrataan yrityksen taloudellista tilaa ja sen kehitystä muihin yrityksiin samalla hetkellä ja eri ajanjaksoilla. Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta-analyysihin ja markkinaperusteiseen analyysiin. Suoriteperusteisessa tilinpäätösanalyysissa tulot ja menot kirjataan niiden syntymisen mukaan ja tarvittaessa jaksotetaan eri tilikausille. Rahavirta-analyysissa seurataan rahojen liikkeitä. Markkinaperusteisessa analyysissä yhdistetään tilinpäätösinformaatio osakemarkkinoiden informaatioon. (Niskanen & Niskanen 2003, 10; Kallunki & Kytönen 2002, 14.)

Yritystutkimus on syvälinen analyysi, jossa selvitetään syyt ja tekijät yrityksen taloudelliseen menestykseen. Yrityksen laatiessa tilinpäätös- ja tunnuslukutasen ennusteita tulevasta kehityksestä, voi se käyttää yritystutkimuksessa saatua tietoa menestystekijöistä hyväksi. Yritystutkimus on yleensä mahdollinen vain luottolaitosten tai erityisten luottoluokitusyritysten yritystutkijoille. Yritystutkimuksen tekeminen pankeille ja muille luottolaitoksille on välttämätöntä. Pankkeja ja niiden luotonantoa valvova Finanssivalvonta edellyttää analyysin teon luottopäätöksen yhteydessä. Yrityksen hankkimasta maksullisesta luottoluokituksesta voidaan puhua yritystutkimuksena. (Niskanen & Niskanen 2003, 11-13.)

4.1 Käyttäjät

Tilinpäätöksen tietoja käyttäviä sidosryhmiä on useita ja jokaisella sidosryhmällä on omat tarpeensa, millaista informaatiota he tarvitsevat ja mistä he ovat kiinnostuneita. Keskeisimmät käyttäjät ovat omistajat, sijoittavat ja analyytikot sekä yrityksen johto, työntekijät, rahoittajat, tavarantoimittajat, asiakkaat ja viranomaistahot, esimerkiksi verottaja. (Kallunki & Kytönen 2002, 17; Niskanen & Niskanen 2003, 13.)

Omistajat ovat keskeisin ryhmä, joka käyttää hyväkseen tilinpäätöstä. Yrityksen omistajat ovat niin yrityksen nykyiset omistajat kuin mahdolliset tulevat omistajat eli sijoittajat. Omistajat ovat epäyhtenäinen ryhmä, koska siihen voi kuulua niin piensijoittajista aina suuriin kansainvälisiin sijoittajiin. Näin ollen omistajilla voi olla erilaisia tavoitteita, esimerkiksi sijoittajia kiinnostavat yrityksen kyky maksaa tuottoa sijoitetulle pääomalle eli osinko. Omistajat myös valvovat johtoa tilinpäätösinformaation avulla, esimerkiksi heitä kiinnostaa valvoa yrityksen rahoitusrakenteen säilymistä sellaisena, ettei heidän asemansa heikkenisi. Omistajat arvioivat yrityksen kannattavuutta tilinpäätösinformaatioiden avulla. (Niskanen & Niskanen 2003, 14; Kallunki & Kytönen 2002, 18.)

Yritysjohdo käyttää aktiivisesti hyväkseen tilinpäätösinformaatiota yrityksen päivittäiseen liiketoimintaan liittyvissä asioissa ja päätöksen teossa. Yritysjohdo on kiinnostunut tilinpäätösinformaatiosta monesta näkökulmasta, esimerkiksi omavaraisuusasteen avulla yritysjohdo tietää, kuinka paljon yritys voi nostaa uusia lainoja verrattuna tavoitteeksi asetettuun omavaraisuusasteeseen. Eri sektoreiden tulosprosentit kertovat yritysjohdolle esimerkiksi millä sektorilla on suurin kate ja minne kannattaa tehdä lisää investointeja. Jos yrityksellä on käytössä erilaisia tulos- ja voittopalkkiojärjestelyitä, voi yritysjohdolla olla henkilökohtaista kiinnostusta tilinpäätökseen. Kyseisissä palkkiojärjestelmissä yritysjohdon osa palkkiosta voi olla riippuvainen esimerkiksi yhdestä tilinpäätöksen erästä. (Niskanen & Niskanen 2003, 14.)

Henkilökunta on kiinnostunut yrityksen taloudellisesta kehityksestä ja tilinpäätöksestä lähinnä heidän työpaikkojensa säilyvyyden kannalta sekä jos heille on kohdistettu tulos- ja voittopalkkiojärjestelmä. Asiakkaita, varsinkin pitkäaikaisia yritysasiakkaita, kiinnostaa heille tuotannon tekijöitä toimittavista yrityksistä ja heidän taloudellisesta tilanteesta. Asiakkaiden tarve yrityksen tilinpäätösinformaatiolle on muita sidosryhmiä pienempi, koska esimerkiksi asiakkaan on

helppoa vaihtaa tavarantoimittajaa. (Niskanen & Niskanen 2003, 15-17; Kallunki & Kytönen 2002, 20.)

Tavarantoimittajat ovat kiinnostuneet yrityksen kyvystä huolehtia sen lyhytaikaisista veloista, koska yritys ostaa tuotteita yleensä maksuajalla. Tämän takia varsinkin maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta koskevat tiedot yrityksistä ovat tavarantoimittajille mielenkiintoisia. Kilpailijat muun muassa asettavat tavoitteita omalle toiminnalleen hyväksi käyttäen yrityksen tietoja. Kilpailijat ovat kiinnostuneita muun muassa yrityksen myynnin kehityksestä, investoinneista, kannattavuudesta sekä tutkimus- ja tuotekehittelyn painotuksesta. (Kallunki & Kytönen 2002, 19-20.)

Pankkeja ja muut vieraan pääoman ehdoilla yritykseen sijoittaneita kiinnostaa erityisesti yrityksen vakavaraisuutta koskevat tiedot. Myös kannattavuuden informaatio on hyödyksi vieraan pääoman sijoittajille. Pankkien ja muiden vieraan pääoman ehdoilla yritykseen sijoittaneita kiinnostaa yrityksen tilinpäätösinformaatio, koska ne haluavat varmistaa, että yritys kykenee maksamaan esimerkiksi pankkilainan takaisin. (Kallunki & Kytönen 2002, 19.)

Viranomaiset ovat kiinnostuneita yrityksen tilinpäätöksestä monestakin eri syystä, mutta yleisin syy on vero asiat. Yritysten maksamat tuloverot ja arvonlisäverot määräytyvät voittojen mukaan ja veroviranomaiset ovatkin kiinnostuneita siitä maksavatko yritykset tarpeeksi veroja. Tilinpäätöksen perusteella voidaan tutkia julkisia palveluja tuottavan yrityksen hinnoittelua. (Niskanen & Niskanen 2003, 17.)

4.2 Vaiheet ja menetelmät

Tilinpäätösanalyysin ensimmäisessä vaiheessa muokataan eli oikaistaan tuloslaskelmaa, tasetta ja liitetietoja, jotta saadaan käyttöön standardoitu lähtöaineisto. Standardoitu lähtöaineisto edellytetään laadittavaksi, jotta yrityksen tilinpäätösinformaatioita voidaan verrata aikaisempiin vuosiin tai toisiin yrityksiin. Toisessa vaiheessa valitaan mittauskohteet ja niiden analyysimenetelmät. Analyysin mittauskohde valitaan analyysin suorittajan ja hänen käytössään olevien analyysimenetelmien avulla. (Niskanen & Niskanen 2003, 19.)

Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan yrityksen taloudellista menestystä. Tarkastelu suoritetaan erilaisten analyysitekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Analyysitekniikat luokitellaan prosenttimuotoiseen tilinpäätöksen laadintaan, trendianalyysiin, tunnuslukuanalyysiin ja kassavirta-analyysiin. Prosenttimuotoinen tilinpäätöksessä tilinpäätöksen erät esitetään prosentteina liikevaihdosta tai taseen loppusummasta. Trendianalyysissa on laadittuna vertailun takia prosenttimuotoiset tilinpäätökset usealta vuodelta, joista ensimmäinen vuosi on perusvuosi. Kassavirta-analyysissa laaditaan kassavirta- tai rahoituslaskelmia. Kassavirta-analyysia voidaan käyttää yhdessä muiden analyysimenetelmien kanssa. (Niskanen & Niskanen 2003, 20.)

Tilinpäätösanalyysissa selvitetään eri menetelmien ja analyysien avulla syy-seuraus suhteet tilinpäätöksen eri tunnusluville. Tunnuslukuja verrataan aiempien vuosien tunnuslukuihin sekä muiden yritysten lukuihin. Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa tiettyä vuotta koskevaan ajalliseen poikkileikkausanalyysiin, jossa yritystä verrataan tiettyä vuonna muihin toimialan yrityksiin ja peräkkäisiä vuosia koskevaan aikasarja-analyysiin, jossa yrityksen kehitystä seurataan pitemmällä aikavälillä. Kyseiset analyysi muodot voidaan myös yhdistää. (Niskanen & Niskanen 2003, 20.)

4.3 Tilinpäätöksen oikaisut

Eri yritykset soveltavat kirjanpidossaan eri laskentamenetelmiä, joten tilinpäätösanalyysia varten yritysten täytyy oikaista erilailla laatimansa tilinpäätökset. Oikaisulla saadaan erilaisista tilinpäätöksistä käyttökelpoisia analyysia ja vertailua varten. On tärkeää, että eri vuosille ja yrityksille tehdään samat oikaisut, jotta ne saadaan mahdollisimman vertailukelpoisiksi myös keskenään. (Niskanen & Niskanen 2003, 60; Kallunki & Kytönen 2002, 42-43.)

Yritys on voinut tehdä tulossuunnitteluita, joiden kohteena ovat eri tavoitetulokset. Tavoitetulokset voivat kohdistua kirjanpidolliseen, verotukselliseen ja operatiiviseen tulokseen. Nämä tulossuunnittelut oikaistaan tilinpäätöksestä. Tulossuunnittelua voi olla esimerkiksi yritysjohton puuttuminen vuositulokseen määrääntymiseen tavoitelleessaan taloudellisia etuja. Tulostulosten järjestelyyn keinoja jaetaan reaaliseen tulostenjärjestelyyn, jossa tuottoja ja kuluja siirretään halutulle tilikaudelle ja kirjanpidolliseen tulostenjärjestelyyn, jossa samalle liiketapahtumalle voidaan valita erilaisia kirjausmenettelyjä. (Kallunki & Kytönen 2002, 43; Niskanen & Niskanen 2003, 60.)

Tilinpäätöksen oikaisutarve on vähentynyt huomattavasti vuoden 1997 annetun uuden kirjanpitolain ja -asetuksen jälkeen, koska näissä säädetty normistot ovat tiukempia edelliseen verrattuna. Vuonna 2011 Yritystutkimus ry julkaisi oppaan, jossa on ohjeita ja suosituksia tilinpäätöksen oikaisujen tekemiseen. Tilinpäätöksessä ei useimmissa tapauksissa ole mitään oikaistavaa. Oikaisun tarpeet ilmenevät tuloslaskelmasta, taseesta ja liitetiedoista. (Niskanen & Niskanen 2003, 60-61; Salmi 2010, 95.)

Tilinpäätöksen oikaisemisessa voi syntyä myös virheitä. Esimerkiksi poikkeavan tilikauden pituus oikaistaan virheellisesti, liikevaihdon ja kulujen virheellinen oikaiseminen sekä vaihtomaisuuden väärä oikaisu ja käyttöomaisuuden virheellinen oikaisu. Mahdollisten virheiden takia tilinpäätöksen oikaisijan on oltava huolellinen ja osattava tulkita tilinpäätösaineistoa sekä aineistoa tulee olla käytössä riittävästi. (Laitinen 2002, 43.)

4.3.1 Tuloslaskelman oikaisut

Tuloslaskelman oikaisujen tavoitteena on poistaa sellaiset erät, jotka eivät kuulu yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan. Vastaavasti erät, jotka kuuluvat varsinaiseen liiketoimintaan on lisättävä tuloslaskelmaan. Oikaistun tuloslaskelman välitulokset poikkeavat virallisesta tuloslaskelmasta, esimerkiksi oikaistussa tuloslaskelmassa oleva liiketulos kertoo yrityksen tuloksen varsinaisten liiketoiminnasta syntyneiden kustannusten jälkeen ja nettotulos puolestaan kertoo tuloksen ennen satunnaisia tuottoja ja -kuluja. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 95; Niskanen & Niskanen 2003, 61.)

Liikevaihto koostuu samoista asioista niin virallisessa tuloslaskelmassa kuin oikaistussa tuloslaskelmassa. Molemmissa tuloslaskelmissa myös liiketoiminnan muut tuotot sisältävät samat asiat. Liikevaihto kirjataan aina suoriteperusteisesti. Liikevaihtoa oikaistaan, jos myyntisaamiin kuuluu epävarmoja eriä. Käyttöomaisuuden myyntivoitot eivät kuulu oikaistun tuloslaskelman liikevaihtoon. Oikaistussa tuloslaskelmassa esitetään käyttöomaisuuden myyntivoitot, jos ne ovat syntyneet koko liiketoiminnan myynnistä. Tällöin ne kirjataan satunnaisiin tuottoihin. Jos liiketoiminnan muihin tuottoihin on kirjattu muita satunnaisia tai kertaluontoisia eriä, siirretään ne satunnaisiin eriin. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 95; Niskanen & Niskanen 2003, 61-63; Kallunki & Kytönen 2002, 44.)

Oikaistun tuloslaskelman erä aine- ja tarvikekäyttö on virallisen tuloslaskelman eri erien yhdistelmä. Aine- ja tarvikevarastoa varten virallisen tuloslaskelman erästä aine- ja tavaraostoista vähennetään näihin liittyvät varaston lisäys tai lisäämällä varaston vähennys. Oikaistun tuloslaskelman erä ulkopuoliset palvelut ovat työsuorituksista maksettuja korvauksia, esimerkiksi alihankkijoiden palvelut. (Niskanen & Niskanen 2003, 63.)

Oikaistun tuloslaskelman henkilöstökulut sisältävät ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavat kulut. Henkilöstökuluihin kuuluvat myös muut henkilöstökulut kuten muun muassa eläkekulut ja sosiaaliturvamaksut. Henkilöstökuluihin tehdään laskennallinen palkkakorjaus, jos yrityksen omistaja tai omistajat eivät ole nostaneet palkkaa, vaikka he olisivat työskennelleet yrityksessä. Yleensä palkkakorjaus tehdään henkilöyhtiöissä, mutta se voidaan tehdä myös muissa yhtiömuodoissa. Laskennallisen palkkakorjauksen tarkoituksena on saada eri yhtiömuotojen tilinpäätökset vertailukelpoisiksi keskenään. (Niskanen & Niskanen 2003, 64; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 96.)

Virallisen tuloslaskelman erä liiketoiminnan muut kulut oikaistaan, jos siihen kirjattu käyttöomaisuuden myyntitappiot ovat syntyneet koko liiketoiminnan luopumisen yhteydessä. Oikaistussa tuloslaskelmassa tällaiset myyntitappiot kirjataan satunnaisiin kuluihin. Liiketoiminnan muista kuluista poistetaan myyntitappion lisäksi muut kertaluonteiset tai satunnaiset kulut. Kertaluonteiset ja satunnaiset kulut siirretään satunnaisiin kuluihin. Erään valmisteveraston muutos kuuluvat erät valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos sekä erä valmistus omaan käyttöön. Näin päästään oikaistun tuloslaskelman välitulokseen nimeltä käyttökate. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 96; Niskanen & Niskanen 2003, 64-65.)

Virallisen tuloslaskelman suunnitelman mukaisia poistoja oikaistaan, jos poistot eivät ole oikeassa suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laatuun. Oikaisu tehdään myös, jos poistoajat ovat pidempiä kuin kirjanpitolautakunnan antamat suositukset käyttöiästä. Oikaisussa käytetään elinkeinoverolain mukaisia maksimipoistoja. Jos oikaisu tehdään edellä mainittujen tapausten perusteella, ne ilmoitetaan oikaistun tuloslaskelman kohdassa muut tuloksen oikaisut. Oikaistussa tuloslaskelmassa arvonalentumiset jaetaan arvonalentumisiin pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja vaihtuvien vastaavien poikkeuksellisiin arvonalentumisiin. Edellä mainittujen erien jälkeen saadaan liiketulos, joka on oikaistun tuloslaskelman välitulo. (Niskanen & Niskanen 2003, 65.)

Liiketuloksen jälkeen ilmoitetaan tuotot osuuksista ja muista sijoituksista, joka muodostuu virallisen tuloslaskelman eristä tuotot osuuksista saman konsernin yrityksistä, tuotot osuuksista omistusyhteisyryksistä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Oikaistussa tuloslaskelmassa kurssivoitot ilmoitetaan erässä kurssiero ja yhtiöveron hyvitystä koskeva oikaisu ilmoitetaan välittömissä veroissa. (Niskanen & Niskanen 2003, 66.)

Rahoituseriä oikaistaan varovaisuuden periaatetta noudattaen. Kurssitappiot, jotka ovat syntyneet esimerkiksi valuuttojen ja rahoitusarvopapereiden kurssimuutoksista, kirjataan niiden syntymiskaudella. Jos siirtosaamisiin on kirjattuna pitkäaikaisten valuuttamääräisten luottojen tai sijoitusten kurssitappiot, poistetaan ne taseen saamisista ja voittovaroista sekä kirjataan ne tuloslaskelman rahoituskuluksi. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 96.)

Ennen kokonaistulosta oikaistussa tuloslaskelmassa ovat erät satunnaiset tuotot ja satunnaiset kulut. Näihin eriin kuuluvia kirjauksia ovat ne tapahtumat, jotka ovat muita kuin yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvia tai ovat kertaluonteisia. Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin kirjataan myös koko liiketoiminnan myynnistä syntyneet voitot tai tappiot. Jos virallisen tuloslaskelman satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin on kirjattuna tilikaudelle oleellisesti ja yritykseen liiketoimintaan liittyviä kuluja, oikaistaan ne oikeille paikoilleen oikaistussa tuloslaskelmassa. (Niskanen & Niskanen 2003, 69.)

Tilinpäätösjärjestely eriin kuuluvat poistoeron muutos ja vapaehtoisten varausten muutos. Tilinpäätösjärjestely erät jätetään pois oikaistusta tuloslaskelmasta, koska niiden taustalla ei ole liiketoiminnallisia tapahtumia eikä niillä tällöin ole mitään tekemistä yrityksen kannattavuuden kanssa. Pakolliset varaukset ovat tulevien menojen ja menestysten kirjauksia. Niitä ei yleensä oikaista, koska ne on merkitty luonteensa mukaan tuloriveille. (Kallunki & Kytönen 2002, 46; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 97.)

Oikaistun tuloslaskelman erä välittömät verot sisältävät virallisen tuloslaskelman erät tuloverot ja muut välittömät erot. Jos virallisen tuloslaskelman verot sisältävät aikaisemmilta tilikausilta maksettuja lisäveroja tai veronpalautuksia, ne oikaistaan, koska nettotulokseen vaikuttavat verot ovat vain tarkasteltavalta tilikaudelta. Oikaistussa taseessa aikaisempien tilikausien verot

ilmoitetaan satunnaisissa tuotoissa tai kuluissa. Jos tuloslaskelman tuottoja tai kuluja on oikaistu, oikaistaan myös niihin sisältyvät verot. Verojen oikaisujen jälkeen ilmoitetaan seuraava välitulos, nettotulos. (Niskanen & Niskanen 2003, 68; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 97.)

4.3.2 Taseen vastaava-puolen oikaisut

Taseen oikaisujen tarkoituksena on poistaa kaikki erät, joihin ei kohdistu tulo-odotuksia. Tämä huomioidaan oman pääoman pienentymisenä. Omaisuus kirjataan taseeseen hankintamenon arvona, josta on poistettu poiston määrä. Taseen oikaisu voidaan tarvittaessa tehdä taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin, esimerkiksi leasing sopimuksiin. Ne tulee käsitellä velkana tilinpäätösanalyysissä. (Salmi 2010, 102.)

Perustamismenoilla ja tutkimusmenoilla ei ole tulon tuottamiskykyä ja ne poistetaan varoista ja omasta pääomasta. Kehittämismenot voivat olla varallisuutta, jos sen tuloksena voidaan ajatella syntyvän kannattava tuote tai palvelu. Virallisen taseen liikearvo oikaistaan, jos se paljastuu arvottomaksi. Arvoton liikearvo poistetaan taseen vastaavista sekä vastaava summa vastattavan omasta pääomasta. (Salmi 2010, 139; Niskanen & Niskanen 2003, 70-72.)

Vastaavien aineellisista hyödykkeistä ei tarvitse yleensä tehdä oikaisuja. Niiden oleellinen ylitai aliarvo kuitenkin oikaistaan ja vastaava korjaus tehdään omaan pääomaan. Virallisen taseen erät osuudet saman konsernin yrityksistä ja osuudet omistusyhteisyryksistä yhdistetään oikaistussa taseessa eräksi sisäiset osakkeet ja osuudet. Virallista tasetta oikaistaan kyseisten erien kohdalta, jos omistetun yrityksen pääoma on menetetty eikä osakkeilla ole arvoa. Tällöin osakkeiden tasearvo poistetaan osakkeista ja omasta pääomasta. Oikaistussa ja virallisessa taseessa oleva erä muut osakkeet ja osuudet ei tarvitse oikaisua. (Salmi 2010, 139; Niskanen & Niskanen 2003, 73.)

Niin pysyvien vastaavien ja vaihtuvien vastaavien saamiset kirjataan luottotappioksi, jos niihin liittyy oleellista epävarmuutta niiden saamisesta. Tällöin epävarmat saamiset poistetaan taseesta ja merkitään luottotappioksi. Saamisia ovat muun muassa sisäiset saamiset, myyntisaamiset ja muut saamiset. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 103.)

Oikaistun taseen erä leasingvastuukanta kertoo yrityksen tiedossa olevien, mutta vasta tulevina vuosina erääntyvien leasingmaksujen määrän. Tiedot tätä erää varten löytyvät taseen liitetiedoista. Vaihto-omaisuus sisältää erilaisia varastoja esimerkiksi aineita ja tarvikkeita, keskeneräisiä tuotteita ja valmiita tuotteita. Oikaistun taseen erään muu vaihto-omaisuus kirjataan virallisen taseen erät ennakkomaksut ja muu vaihto-omaisuus. Vaihto-omaisuus tulee arvostaa varovasti ja se ei voi olla yliarvossa. (Niskanen & Niskanen 2003, 75; Salmi 2010, 139.)

Rahat ja arvopaperit ovat oikaistun taseen vastaavaa-puolen viimeinen erä. Se sisältää virallisen taseen erät rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Raha ja arvopapereihin ei yleensä tarvitse tehdä oikaisuja. (Niskanen & Niskanen 2003, 76.)

4.3.3 Taseen vastattavaa-puoli

Oikaistun taseen eriin osake- tai muu peruspääoma kuuluvat yhtiön osakepääoma ja omistajien sijoittama perus- tai osuuspääoma muissa yhtiömuodoissa. Tähän erään ei tarvitse tehdä oikaisuja. Kuitenkin taseen vastaavaa puolen erien oikaisu vaikuttavat omaan pääomaan. Oikaisuja ei tehdä myöskään eriin ylikurssirahasto ja arvonorotusrahasto. Oikaistun taseen erä muut rahastot sisältää virallisen taseen erät omien osuuksien ja osuuksien rahasto, vararahasto, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot sekä muut rahastot. Erään muut rahastot ei tehdä oikaisuja (Kallunki & Kytönen 2002, 49; Niskanen & Niskanen 2003, 77.)

Erään kertyneet voittovarot ei tehdä oikaisuja. Oikaistun taseen erä tilikauden tulos kertoo virallisen tilinpäätöksen mukaisen voiton tai tappion. Erään tehdään oikaisu, jos yritys on käyttänyt ennako-osingon kirjausmenettelyä. Kyseisellä kirjausmenettelyllä tarkoitetaan, että yritys on kirjannut kuluvalta tilikaudelta jaettavan osingon osingonjakovelaksi ja vastaavasti vähentänyt saman summan omasta pääomasta. Jos yritys on toiminut kyseisellä tavalla, niin voittovaroihin lisätään takaisin osingonjako. (Niskanen & Niskanen 2003,77.)

Pääomalainat ovat pääsääntöisesti vierasta pääomaa. Ne ovat omaa pääomaa, jos ne on sijoitettu oman pääoman luonteisena. Erää poistoero oikaistaan siinä tapauksessa, jos yhtiö ei ole virallisessa tilinpäätöksessä siirtänyt yhtiöverokannan mukaista osuutta poistoerosta laskennalliseen verovelkaan. Tämä siirto voidaan tehdä vain konsernitilinpäätöksessä. Poistoeroa oikaistaan myös silloin, kun yritys on kattanut investointejaan varauksilla tai avustuksilla ja se on

korjannut poistoja niillä katetulta osalta. (Salmi 2010, 140; Niskanen & Niskanen 2003,79; Kallunki & Kytönen 2002, 49.)

Erää vapaaehtoiset varaukset oikaistaan samalla tavalla kuin edellä mainittu erä poistoero. Erä oman pääoman oikaisu muodostuu eristä, joilla on oikaistu virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja muualla analyysissa. Omaisuuseriä oikaistaan, jos viralliseen taseeseen on merkitty esimerkiksi kurssitappioita. Omaan pääoman oikaisuihin kirjataan myös muun muassa epävarmat saamiset, saamiset henkilöyhtiön omistajilta ja pysyvien vastaavien arvonkorotukset sekä aiheettomat arvonnkorotukset. (Niskanen & Niskanen 2003, 80.)

Oikaistussa taseessa vieraaseen pääomaan luetaan kuuluvaksi pitkän ja lyhytaikaisen vieraan pääoman lisäksi pakolliset varaukset ja leasingvastuukanta. Oikaistun taseen vieras pääoma jaetaan lainoihin rahoituslaitoksilta, eläkelainoihin, saatuihin ennakkoihin, sisäisiin velkoihin ja muihin pitkäaikaisiin velkoihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 80.)

Oikaistun taseen erään lainat rahoituslaitoksilta oikaistaan, jos ulkomaanvaluutan määräisiin lainoihin liittyvät kurssitappiot ovat virallisessa tilinpäätöksessä merkitty siirtosaamisiin. Tällöin kurssitappiot poistetaan siirtosaamisista ja omasta pääomasta. Eläkelainoihin ei tarvitse tehdä oikaisuja. Saadut ennakot ja sisäiset velat sisältävät saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyryksiltä saadut pitkäaikaiset velat. Erä sisäiset velat muodostuu virallisen taseen eristä velat saman konsernin yrityksille ja velat omistusyhteisyryksille. Oikaistun taseen muihin pitkäaikaisiin velkoihin kuuluvat virallisen taseen erät ostovelat, rahoitusvekselit, muut velat ja siirtovelat. (Niskanen & Niskanen 2003, 80-81.)

Erään laskennallinen verovelka siirretään yhtiöverokannan mukainen osuus poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista. Oikaistun taseen erään pakolliset varaukset kirjataan virallisen taseen erät eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Pakolliset varaukset ovat yrityksen tulevia menoja ja menetyksiä. Pakolliset varaukset ovat korotonta pitkäaikaista velkaa. Leasingvastuukanta on yleensä yhtä iso kuin vastaavaa-puolella. Rahoitusleasingsopimus on luonteeltaan velanotto. Korollista velkaa oikaistaan samalla määrällä mitä rahoitusleasingsopimus on. (Niskanen & Niskanen 2003, 81-82; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 104.)

Oikaistun taseen erään korolliset lyhytaikaiset velat kuuluvat virallisen taseen erät lainat rahoituslaitoksilta, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, eläkelainat, rahoitusvekselit ja muiden velkojen korollinen osuus. Korolliseen lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluu myös pitkäaikaisen velkojen lyhennysosuus seuraavalta kaudelta. Korollisen lyhytaikaisen velan määrää oikaistaan, jos yrityksellä on factoringluottoa. Tällöin taseen ulkopuolinen factoringluotto lisätään lyhytaikaisiin velkoihin. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 105; Niskanen & Niskanen 2003, 82.)

Oikaistussa taseessa lyhytaikaisissa vieraassa pääomassa ovat myös erät saadut ennakot, ostovelat ja sisäiset ostovelat sekä muut sisäiset ostovelat. Oikaistun taseen erään muut korottomat lyhytaikaiset velat sisältävät viralliseen taseen erät muihin velkoihin kuuluvat korottomat velat ja siirtovelat. Eriä muut sisäiset velat ja muut korottomat lyhytaikaiset velat oikaistaan, jos niistä jompaankumpaan on merkitty ennakko-osingon kirjausmenettelyn mukainen erä. Tällöin velka siirretään takaisin voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 82.)

5 TILINPÄÄTÖSANALYYSI TUNNUSLUKUJEN AVULLA

Tilinpäätösanalyysissä tilinpäätöksestä lasketaan erilaisia mittareita, joilla mitataan yrityksen kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. Tunnuslukujen avulla voidaan yritystä verrata muihin toimialan yrityksiin, koska tunnusluvut esimerkiksi poistavat yrityksen koon merkityksen vertailussa. Yleisimmin tunnuslukujen avulla kuvaillaan yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Tunnusluvun tarkoituksena on tiivistää tilinpäätöksen informaatiota yhteen lukuun, joka mittaa tiettyä asiaa tilinpäätöksestä. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 142; Salmi 2010, 226.)

Tilinpäätöksen tunnusluvut esitetään suhdemuotoisina eli yksi tilinpäätöksen erä suhteutetaan toiseen tilinpäätöksen erään esimerkiksi liikevaihtoon. Juuri suhdemuotoisuus mahdollistaa vertailun muihin yrityksiin ja eri vuosiin. Tilinpäätöksen luotettavuudesta riippuu tunnuslukujen mittaustulosten tarkkuudesta. Tunnuslukujen toimivuus riippuu myös tunnusluvun kyvystä mitata sitä omaisuutta mitä sillä on tarkoitus mitata eli validiteetista sekä tunnusluvun kyvystä antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia eli tunnusluvut ovat reliabiliteetteja. Tunnusluku on validi, kun sen tulos tai tulokset ovat keskimäärin oikeita. Tunnusluku on reliabiliteetti, kun sen mittaustulosten hajonta on pieni. (Niskanen & Niskanen 2003, 110-111.)

Erilaisia tunnuslukuja voidaan laskea suuri määrä, joista analyysin tekijä valitsee tarkoitukseen sopivat tunnusluvut. Tunnuslukujen laskemisessa on aina virheen mahdollisuus. Virheitä voi syntyä esimerkiksi, kun laskennasta jätetään pois tunnuslukuun kuuluva erä tai siihen otetaan mukaan erä, joka ei siihen kuulu sekä erä kuuluu virheelliseen ajankohtaan tai tunnusluku on laskettu väärällä tavalla. (Kallunki & Kytönen 2002, 73; Laitinen 2002, 43.)

Osalle tunnusluvuista Yritystutkimus ry on laskenut normiarvoja tai ohjearvoja. Nämä normiarvot eivät ota huomioon eri toimialoilla toimivien yritysten erilaisia tuotannontekijöiden välisiä suhteita. Normiarvoja ei pitäisi käyttää ainoana vertailukohtina vaan niiden lisänä olisi hyvä käyttää muitakin vertailukohteita, esimerkiksi yrityksen sisällä voidaan verrata oman pääoman tuotto prosenttia yrityksen omaan oman pääoman tuotto vaatimukseen. (Niskanen & Niskanen 2003, 111-112)

5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuus kuvaa yrityksen liiketoiminnan taloudellista tulosta. Kannattavuus on jatkuvan liiketoiminnan perusedellytys. Sitä voidaan mitata joko absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttista kannattavuutta on yrityksen tilikauden tuottojen ja menojen välinen erotus. Sen mittareita ovat muun muassa liikevoitto ja nettotulos. Suhteellisen kannattavuuden mittareissa absoluuttisen kannattavuus jaetaan suhteuttavalla pääomaerällä. Usein suhteuttavana eränä käytetään taseen pääomaeriä, mutta suhteuttavana lukuna voidaan käyttää joissakin tunnusluvuissa myös esimerkiksi liikevaihtoa. (Yritystutkimus ry 2011, 60; Niskanen & Niskanen 2003, 112.)

Myyntikatetta käytetään yleisesti tukku- ja vähittäiskaupassa. Myyntikate lasketaan seuraavasti:

+ liikevaihto

- ostot tilikauden aikana

- alkuvarasto

+ loppuvarasto

= myyntikate. (Yritystutkimus ry 2011, 60-65.)

Käyttökate saadaan kun liiketulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset. Käyttökate on oikaistun tuloslaskelman erä. Jotta käyttökate voitaisiin verrata saman toimialan yrityksiin, lasketaan sille käyttökateprosentti. Se lasketaan seuraavasti:

$$\text{käyttökate- \%} = \frac{\text{käyttökate}}{\text{liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 61.)

Käyttökateprosentille ei ole yleispätevää tavoitearvoa, mutta yleensä se asettuu eri toimialoilla seuraaville vaihteluvälille:

teollisuus   5-20 %

kauppa   2-10 %

palvelu   5-15 %. (Yritystutkimus ry 2011, 661.)

Liiketulos on oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka kertoo kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Liiketulosprosentti soveltuu yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen sekä toimialan sisäiseen vertailuun ja eri toimialojen väliseen vertailuun. Liiketulosprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{liiketulos- \%} = \frac{\text{liiketulos}}{\text{liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 61.)

Liiketoimintaprosentille on annettu seuraavat ohjearvot:

yli	10 %	hyvä
5	– 10 %	tydyttävä
alle	5 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Nettotulos saadaan lisäämällä liiketulokseen rahoitustuotot ja vähentämällä rahoituskulut ja verot. Nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yritystä voidaan pitää kannattavana. Nettotulosprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{nettotulos- \%} = \frac{\text{nettotulos}}{\text{liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Rahoitustulos saadaan lisäämällä nettotulokseen poistot ja arvonalentumiset. Rahoitustuloksen on ylitettävä nollatulos, jotta se riittäisi lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle. Rahoitustulosprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{rahoitustulos- \%} = \frac{\text{rahoitustulos}}{\text{liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 62)

Kokonaispääoman tuotto-prosentti mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta toimintaan sitoutuneelle pääomalle. Se lasketaan seuraavasti:

$$\text{kokonaispääoman tuotto- \%} = \frac{\text{nettotulo} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{oikaistun taseen loppusumma keskimäärin}} \times 100.$$

tilikaudella = kokonaispääoma

(Yritystutkimus ry 2011, 63-64.)

Kokonaispääoman vertailukelpoisuutta voi hankaloittaa se, että yritykset käyttävät mahdollisuutta tehdä arvonkorotuksia eri tavoin. Tunnusluvulle on annettu seuraavat ohjearvot:

yli 10 % hyvä
 5 – 10 % tyydyttävä
 alle 5 % heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 64.)

Sijoitetun pääoman tuotto prosentilla (ROI) mitataan suhteellista kannattavuutta. Tunnusluvun vertailua muihin yrityksiin voi heikentää se, että käytössä ei ole riittävästi tietoa vieraan pääoman jakamiseksi korolliseen ja korottomaan pääomaan. Ongelmia kehityksen arvioinnissa aiheuttavat myös suuret investoinnit ja tehdyt arvonkorotukset. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on välttävä, jos se on keskimäärin vähintään yrityksen korollisesta vieraasta pääomasta maksaman rahoituskuluprosentin suuruinen. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{sijoitetun pääoman tuotto- \%} = \frac{\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12)}}{\text{sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 65-65.)

Oman pääoman tuotto prosentilla (ROE) mitataan yrityksen kykyä tuottaa lisäarvoa omistajien yhtiöön sijoittamalle pääomalle. Yrityksen omistajat ovat asettaneet tuottovaatimuksen, jonka mukaan määräytyy myös tunnusluvun tavoitetaso. Oman pääoman tuotto prosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{oman pääoman tuotto- \%} = \frac{\text{nettotulos (12 kk)}}{\text{oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 65.)

5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä hoitaa maksunsa ajallaan ja mahdollisimman edullisella tavalla. Hyvästä maksuvalmiudesta kertovat kassa-alennusten hyödyntäminen ja käyttämätön kassalimiitti. Heikkoudesta kertovat erääntyneet maksut, maksetut yliaikakorot ja lisärahoituksen käyttö. Yrityksen maksuvalmiuden tunnusluvuista ovat kiinnostuneet muun

muassa velkojat ja tavarantoimittajat. (Yritystutkimus ry 2011, 71; Niskanen & Niskanen 2003, 117.)

Maksuvalmius voi olla dynaamista tai staattista. Dynaaminen maksuvalmius mittaa tilikauden ajalta yrityksen rahoituksen riittävyyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseen. Staattista maksuvalmiutta tarkastellaan tietyllä hetkellä esimerkiksi tilinpäätöshetkellä sekä verrataan nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velkoihin. Maksuvalmiutta mittaavia tunnuslukuja ovat muun muassa quick ratio ja current ratio. Ne ovat staattisen maksuvalmiuden tunnuslukuja. Maksuvalmiutta mittaavat myös myyntisaamisten- ja ostovelkojen kiertajat. (Yritystutkimus ry 2011, 69-71.)

Quick ratiolla mitataan yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudella. Tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{rahoitusomaisuus} - \text{osatuloutuksen saamiset}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakot.}}$$

(Yritystutkimus ry 2011, 71.)

Quick ratiolle on annettu seuraavat ohjearvot:

yli	1	hyvä
0,5	– 1	tydyttävä
alle	0,5	heikko. (yritystutkimus ry 2011, 71.)

Current ration tarkastelukausi on pitempi kuin quick rationin. Current ratiossa myös vaihto-omaisuus voidaan realisoida lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{current ratio} = \frac{\text{vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{lyhytaikainen vieras pääoma.}}$$

(Yritystutkimus ry 2011, 71-72.)

Current ratiolle on annettu seuraavat ohjearvot:

yli	2	hyvä
1	– 2	tydyttävä
alle	1	heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 72)

Myyntisaamisten kiertoaika kertoo päivinä, kuinka pitkään myyntitulot ovat saamisina ennen kuin ne tulevat rahana kassaan. Tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{myyntisaamisten kiertoaika, pv} = \frac{365 \times (\text{myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset})}{\text{liikevaihto (12 kk).}}$$

(Yritystutkimus ry 2011, 69.)

Ostovelkojen kiertoaika kertoo, minkä verran maksuaikaa yritys on käyttänyt ostovelkojen maksuun. Tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{ostovelkojen kiertoaika, pv} = \frac{365 \times (\text{ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat})}{\text{ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk).}}$$

(Yritystutkimus ry 2011, 69-70.)

5.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus kertoo yrityksen kyvystä suoriutua sen sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuuden tunnusluvut kertovat yrityksen pääomarakenteen eli oman pääoman ja vieraan pääoman suhteen toisiinsa. Yritys on vakavarainen, kun sillä on omaa pääoma niin paljon, että vieraan pääoman ehtoista rahoituksesta syntyneet korkomaksut voidaan pitkällä aikavälillä kattaa ilman, että liiketoiminnan jatkuvuus vaarantuu. (Niskanen & Niskanen 2003, 130.)

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta sekä sen tappionsietokykyä ja kykyä pitkällä aikavälillä selviytyä sen sitoumuksista. Omavaraisuusaste lasketaan seuraavasti:

$$\text{omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{oikaistu oma pääoma}}{\text{oikaistun oma pääoman loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 66.)

Omavaraisuusasteelle on annettu seuraavat ohjearvot:

- yli 40 % hyvä
- 20 – 40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Suhteellinen velkaantuneisuudessa yrityksen velat suhteutetaan liikevaihtoon. Tunnuslukua voidaan verrata saman toimialan yrityksiin. Tunnusluku voidaan laskea melko luotettavasti myös oikaisemattomasta tilinpäätöksestä. Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan seuraavasti:

$$\text{velka- \%} = \frac{\text{oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{liikevaihto (12)}} \times 100.$$

(Niskanen & Niskanen 2003, 132.; Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Suhteellinen velkaantuneisuus on toimialasidonnainen, mutta tuotannollisiin yrityksiin voidaan käyttää seuraavia ohjearvoja:

alle	40 %	hyvä
40 –	80 %	tydyttävä
yli	80 %	heikko. (Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Kun yrityksellä on sellaista likvidiä, jolla se voi maksaa velkoja pois, antaa nettovelkaprosentti yrityksen velkarasituksesta oikeamman kuvan kuin suhteellinen velkaantuneisuus. Nettovelkaprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{nettovelka- \%} = \frac{\text{oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{liikevaihto (12 kk)}} \times 100.$$

(Yritystutkimus ry 2011, 67.)

Net gearing tarkastelee yrityksen vierasta pääoma suhteessa oman pääoman niissä tilanteissa, joissa yritys käyttäisi ensin kaiken käytettävissä olevan likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. Tunnusluku on hyvä, kun se on alle 1. Tunnusluku on heikko, jos sen miinusmerkkisyys johtuu negatiivisesta omasta pääomasta. Net gearing lasketaan seuraavasti:

$$\text{net gearing \%} = \frac{\text{korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{oikaistu oma pääoma}} \times 100.$$

(Niskanen & Niskanen 2003, 133; Yritystutkimus ry 2011, 68.)

5.4 Kassavirtalaskelma

Kassavirtalaskelman avulla tarkastellaan yrityksen rahoituksen riittävyyttä menojen etuoikeusjärjestyksessä. Siitä käy ilmi kuinka paljon yritykseen on tilikauden aikana tullut rahaa ja paljonko sitä on käytetty. Myyntituloilla pyritään kattamaan ensimmäiseksi yrityksen juoksevat menot ja sen jälkeen rahoituskulut ja verot sekä lopuksi investoinnit, lainojen lyhennykset ja voitonjaon. Kassavirta laaditaan vähennysmuodossa ja se kertoo kuinka myynnistä saadut tuotot ovat riittäneet yrityksen menojen kattamiseen sekä kuinka paljon rahoituksesta on hoidettu omalla pääomalla tai vieraalla pääomalla. Jos tuotot ovat suurempia kuin kulut, niin kassavirtalaskelmasta voidaan nähdä miten ylijäämä on käytetty. (Yritystutkimus ry 2011, 52.)

Kassavirtalaskelma laaditaan oikaistun tuloslaskelman, virallisen taseen ja liitetietojen perusteella. Kassavirtalaskelmassa käytetään oikaistua tuloslaskelmaa, koska tällöin saadaan yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta syntyneestä kassavirrasta mahdollisimman vertailukelpoinen ja oikea kuva. Oikaistua tasetta ei kassavirtalaskelmassa käytetä, koska tilinpäätösanalyysiin tehdyt oikaisut eivät ole kassavirtavaikutteisia. (Yritystutkimus ry 2011, 52.)

KASSAVIRTALASKELMA

	Liiketulos
+	Poistot ja arvonalentumiset
=	Käyttökate
-/+	Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys
+/-	Pakollisten varausten lisäys/vähennys
=	Toimintajäämä
+	Rahoitustuotot
-	Rahoituskulut
-	Verot
+/-	Satunnaiset tuotot/kulut
=	Rahoitusjäämä
-/+	Investoinnit (netto)
-/+	Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lisäys/vähennys
=	Investointijäämä
+/-	Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys/ vähennys
+/-	Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys
+/-	Pääomalainojen lisäys/vähennys
+/-	Oman pääoman maksullinen lisäys/vähennys (pl. osingonjako)
-	Osingonjako/yksityiskäyttö
-/+	Lainasaamisten lisäys/vähennys
=	Rahavarojen muutos

- + Rahavarat tilikauden alussa
- Rahavarat tilikauden lopussa
- = **0**

Kuvio 4. Kassavirtalaskelman kaava (Yritystutkimus ry 2011, 53)

Kassavirtalaskelmassa tuotot ja kulut muutetaan kassaperusteisiksi, koska tuloslaskelma laaditaan suoriteperusteisena. Kassavirtalaskelma aloitetaan liiketuloksella, jossa ei ole mahdollisia palkkakorjauksia. Liiketulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset, jolloin saadaan käyttö-kate. Käyttökate kertoo yrityksen kannattavuuden sekä tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. (Yritystutkimus ry 2011, 52-53.)

Käyttökate oikaistaan toiminnallisen pääoman ja pakollisten varauksien muutoksella. Täl-löin saadaan selville toimintajäämä eli varsinaisen toiminnan tuottama kassavirta. Toiminnalli-sen käyttöpääoman muutos lasketaan seuraavalla tavalla:

- + Vaihto-omaisuus alussa
  - Vaihto-omaisuus lopussa
  - + Lyhytaikaiset saamiset yhteensä alussa (ilman lainasaamisia ja osakeanteja)
  - Lyhytaikaiset saamiset yhteensä lopussa (ilman lainasaamisia ja osakeanteja)
  - + Pitkäaikaiset myyntisaamiset alussa
  - Pitkäaikaiset myyntisaamiset lopussa
  - Lyhytaikaiset korottomat velat alussa
  - + Lyhytaikaiset korottomat velat lopussa
  - Pitkäaikaiset ostovelat alussa
  - + Pitkäaikaiset ostovelat lopussa
  - Pitkäaikaiset saadut ennakot alussa
  - + Pitkäaikaiset saadut ennakot lopussa
- = Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys. (Yritystutkimus ry 2011, 53-54.)

Toimintajäämään lisätään rahoitustuotot ja vähennetään rahoituskulut, verot sekä satunnaiset tuotot ja kulut. Rahoitustuottoja ovat kaikki korko-, osinko- ja muut rahoitustuotot sekä kurs-sivoitot. Rahoituskuluja ovat korko- ja muut kulut sekä kurssitappiot. Kassavirtalaskelmassa vähennettävät verot ovat oikaistun tuloslaskelman välittömät verot. Satunnaiset tuotot ja kulut sisältävät myös verot oikaistun tuloslaskelman satunnaisista tuotoista ja kuluista. Näiden li-säysten ja vähennysten jälkeen saadaan rahoitusjäämä. (Yritystutkimus ry 2011, 54-55.)

Rahoitusjäämän jälkeen sijoitetaan investoinnit nettoina sekä sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos. Näiden jälkeen saadaan investointijäämä. Investoinnit erä sisältää viralliseen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäykset ja vähennykset. Investoinnit lasketaan seuraavalla tavalla:

- + Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden lopussa
- Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa
- + Tehdyt poistot ja arvonalentumiset
- Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden alussa
- + Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa
- = Investoinnit (netto). (Yritystutkimus ry 2011, 55.)

Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos esitetään kassavirtalaskelmassa ilman pitkäaikaisten myyntisaamisten ja lainasaamisten muutosta. Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos lasketaan seuraavalla tavalla:

- + sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden lopussa
- osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa
- + arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
- sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden alussa
- + osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa
- = sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lisäys/vähennys. (Yritystutkimus ry 2011, 55.)

Investointijäämän jälkeen kassavirtalaskelmaan sijoitetaan pitkäaikaisen vieraan pääoman muutos, lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos, pääomalainojen muutos, oman pääoman maksullinen muutos, osingonjako tai yksityiskäyttö ja lainasaamisten muutos. Näiden jälkeen saadaan rahavarojen muutos. Oman pääoman maksullisena muutoksena tarkoitetaan osake- tai muun peruspääoman lisäsijoitukset. Pitkäaikaisen pääoman muutos on erotus lainojen lisäyksestä ja maksetuista lyhennyksistä. Se ilmoitetaan nettoina. Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos lasketaan seuraavalla tavalla:

- joukkovelkakirjalainat alussa
- + joukkovelkakirjalainat lopussa
- vaihtovelkakirjalainat alussa
- + vaihtovelkakirjalainat lopussa
- lainat rahoituslaitoksilta alussa
- + lainat rahoituslaitoksilta lopussa

- eläkelainat alussa
  - + eläkelainat lopussa
  - pääomalainat alussa
  - + pääomalainat lopussa
  - rahoitusvekselit alussa
  - + rahoitusvekselit lopussa
  - korolliset velat saman konsernin yrityksille alussa
  - + korolliset velat saman konsernin yrityksille lopussa
  - korolliset velat omistusyhteisyriksille alussa
  - + korolliset velat omistusyhteisyriksille lopussa
  - muut korolliset velat alussa
  - + muut korolliset velat lopussa
- = Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys. (Yritystutkimus ry 2011, 53 & 57.)

Pääomalainojen muutos otetaan kassavirtalaskelmaan virallisesta taseesta. Oman pääoman muutosta eivät ole tehdyt tai puretut arvonorotukset. Lainasaamisten muutos erään kuuluvat lainasaamisten ja osakeantisaamisten muutokset. Rahavarojen muutos sisältää rahojen ja pankkisaamisten muutokset sekä rahoitusarvopapereiden muutoksen. Rahavarojen muutoksesta nähdään onko tilikauden kassavirta yli- vai alijäämäinen. (Yritystutkimus ry 2011, 56-57.)

5.4.1 Kassavirtalaskelman jäämät

Toiminta-, rahoitus- ja investointijäämillä mitataan tulorahoituksen riittävyttä. Näiden avulla voidaan tarkastella, missä vaiheessa tulorahoitus on loppunut sekä milloin yritys on käyttänyt omaa tai vierasta pääomaa kattamaan tuloja. Yrityksen toiminnan edellytyksenä on pitkällä aikavälillä tulorahoituksen riittävyys, mutta yrityksen jäämät voivat vaihdella eri tilikausina paljon. Alhaiset tai negatiiviset jäämät voivat johtua muun muassa siitä, että yritys on käyttänyt aikaisemmilla tilikausilla syntyntä kassavarantoa menojen kattamiseen. (Yritystutkimus ry 2011, 57.)

Toimintajäämä kertoo jäljellä olevien myyntitulojen määrän liiketoiminnan lyhytvaikutteisten menojen jälkeen. Toimintajäämän tulee olla positiivinen, jotta yritys on kannattava ja sen maksuvalmius on kunnossa. Toimintajäämä voi olla poikkeuksellisesti negatiivinen yrityksen kasvaessa voimakkaasti ja kassavarat ovat sitoutuneina käyttöpääoman kasvuun tai projektiluontaisen toimituksen luovutus ja laskutus tapahtuu lähellä tilinpäätösajankohtaa. (Yritystutkimus ry 2011, 57.)

Rahoitusjäämä kertoo, kuinka yritys on tilikauden aikana selviytynyt juoksevista maksuista. Positiivinen rahoitusjäämä tarkoittaa, että yritys kykenee ainakin osittain suorittamaan investointeja tulorahoituksella sekä mahdollisesti myös lyhentämään velkojaan. Jatkuvasti negatiivinen rahoitusjäämä tarkoittaa, että yrityksen velkaantuneisuus kasvaa. (Yritystutkimus ry 2011, 58.)

Positiivinen investointijäämä tarkoittaa, että yrityksen liiketoiminnasta saadut tulot ovat riittäneet aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoitusomaisuuteen tehtyihin investointeihin. Investointijäämän jälkeen olevat vieraan ja oman pääoman sekä rahavarojen muutos kertovat, kuinka vaje on katettu tai miten positiivinen jäämä on käytetty. (Yritystutkimus ry 2011, 58.)

5.4.2 Kassavirtalaskelman tulkinta

Kassavirtalaskelmaa tulkittaessa tarkastellaan sen jäämiä sekä selvitetään, onko yritys pyrkinyt hetkellisesti parantamaan kassavirtaa. Keinoja parantaa kassavirtaa ovat esimerkiksi osto-, siirto-, ja muiden lyhytaikaisten velkojen kasvattaminen. Kasaanmaksuja voi lisätä myös myyntisaamisten perinnän tehostaminen. (Yritystutkimus ry 2011, 58.)

Kun arvioidaan yrityksen toimintaedellytyksiä, pitäisi tarkasteluun ottaa mukaan 3-5 peräkkäisen vuoden kassavirtalaskelmat, jotta saadaan kokonaiskuvasta luotettavampi ja mahdolliset satunnaiset heilahtelut tasoittuvat. Kassavirtalaskelman jäämille ei ole asetettu tarkkoja tavoitearvoja, mutta niiden kehityksen suuntaa voidaan päätellä. Kuinka paljon yritys tarvitsee tulorahoitusta, riippuu myös sen investointitarpeista ja lainojen lyhennystilanteesta. (Yritystutkimus ry 2011, 58.)

Kassavirtalaskelma reagoi tuloslaskelmaa nopeammin yrityksen toiminnassa tapahtumiin muutoksiin. Suoriteperusteinen laskenta antaa suhteellisen hyvän kuvan yrityksentilasta sen kannattavuuskehityksen laskiessa tai toiminnan supistuessa. Kassavirtalaskelma voi osoittaa, että rahavirrat ovat supistuneet sekä että yritys on mahdollisesti joutunut hankkimaan rahoitusta pitkittämällä osto- ja muiden lyhytaikaistenvelkojen maksua. (Yritystutkimus ry 2011, 58.)

6 TILINPÄÄTÖSANALYYSI YRITYS X

Yritys X Oy on vuonna 1986 perustettu metsä- ja koneurakoinnin palveluita tarjoava yritys. Yrityksen päätoimialana on puunkorjuu, mutta yritys tarjoaa myös palveluita, jotka kuuluvat muun muassa metsänhoidon ja maarakentamisen toimialaan. Yrityksen pääasialliset palvelut ovat metsäkoneurakointi, puunkorjuu, harvennushakkuut, metsänparannustyöt sekä koneistus. Yrityksen palveluihin kuuluvat lisäksi myös erilaiset metsätietyöt esimerkiksi metsäteiden rakennus tai peruskorjaus, muut kaivinkonetyöt ja lavettikuljetukset.

Yrityksen kalustoon kuuluu 5 harvesteria, 4 metsätraktoria ja 5 kaivinkonetta sekä koneellista istutusta varten istutuskone, joka on kaivinkoneeseen laitettava lisälaitte. Yritys työllistää kolmen omistajansa lisäksi noin 15 työntekijää. Yrityksellä on myös 6-9 osayrittäjää koneketjuineen. Osayrittäjien määrä vaihtelee työtilanteen mukaan. Osayrittäjät vastaavat itse omista työntekijöistään ja kalustostaan.

Yritys X toimii yhden Suomen suurimman metsäyhtiön alueyrittäjänä. Alueyrittäjä sopimus solmittiin vuoden 2009 ja 2010 vaihteessa. Tästä syystä yritys muutti yhtiömuotonsa osakeyhtiöksi vuoden 2010 helmikuusta alkaen. Samalla yritys vaihtoi tilikautensa alkamaan syyskuusta ja päättymään elokuuhun. Tätä ennen yrityksen tilikausi oli kalenterivuosi.

6.1 Tuloslaskelman ja taseen oikaisut

Tilinpäätösanalyysia varten yrityksen vuosien 2011 - 2013 tilinpäätöksien tuloslaskelmat ja taseet oikaistiin, jotta vuodet saadaan mahdollisimman vertailukelpoisiksi keskenään ja muihin yrityksiin. Tuloslaskelman oikaisuilla annetaan mahdollisemman oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen kannattavuudesta ja liiketoiminnan volyyymistä. Taseen oikaisuilla pyritään antamaan yrityksen taloudellisesta asemasta oikea ja vertailukelpoinen kuva tilinpäätöshetkellä. (Yritystutkimus ry 2011, 17,31.)

Yritys X:n tuloslaskelmaan tehdyt oikaisut ovat pääasiassa erien uudelleen ryhmittelyltä. Myös taseeseen tehdyt oikaisut ovat pääasiassa erien siirtelyä ja yhdistelyä. Virallisen taseen vastaapuolen erät muut saamiset ja siirtosaamiset yhdistettiin oikaistuissa taseessa eräksi muut saamiset. Virallisen taseen vastattavaa-puolen erät edellisten tilikausien voitto ja tilikauden voitto

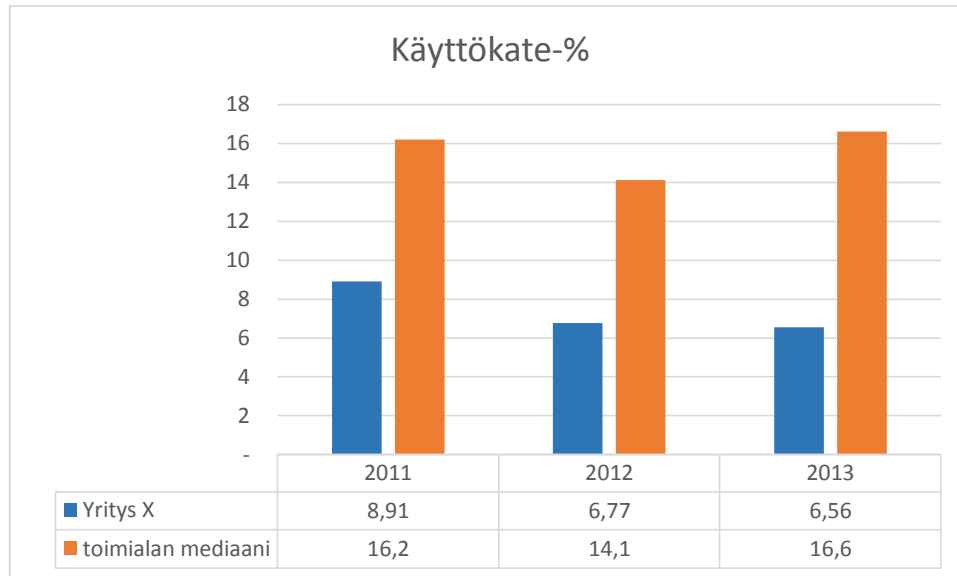
yhdistettiin oikaistussa taseessa eräksi muu pääoma. Samoin yhdistettiin virallisen taseen erät muut velat ja siirtovelat oikaistun taseen eräksi muut korottomat lyhytaikaiset velat.

6.2 Tunnuslukuanalyysi

Tilinpäätösanalyysia varten laskettiin kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja kolmelta viimeiseltä tilikaudelta (2011 – 2013). Yrityksen omaa kehitystä verrataan toimialan kehitykseen samalta ajalta. Vertailukohteena käytetään Finnveran laatiman toimialatilaston mediaani lukuja yrityksen päätoimialalta (02200 puunkorjuu). Analyysia tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että yritys suorittaa myös palveluita, jotka eivät kuulu puunkorjuu toimialaan. Jokaisen analyysin kohdan alussa on kerrottu lyhyesti mitä esimerkiksi kannattavuudella tarkoitetaan ja mitä tunnusluku kertoo tai mittaa. Analyysissä käytettävät tunnusluvut valittiin niiden sopivuuden mukaan. Analyysissä on käytetty niitä tunnuslukuja, jotka sopivat parhaiten yrityksen taloudellisen tilanteen kartoittamiseen. Tunnuslukujen valintaan vaikutti myös, löytyykö yrityksen tunnusluville vertailukohde Finnveran tilastoista.

Kannattavuus

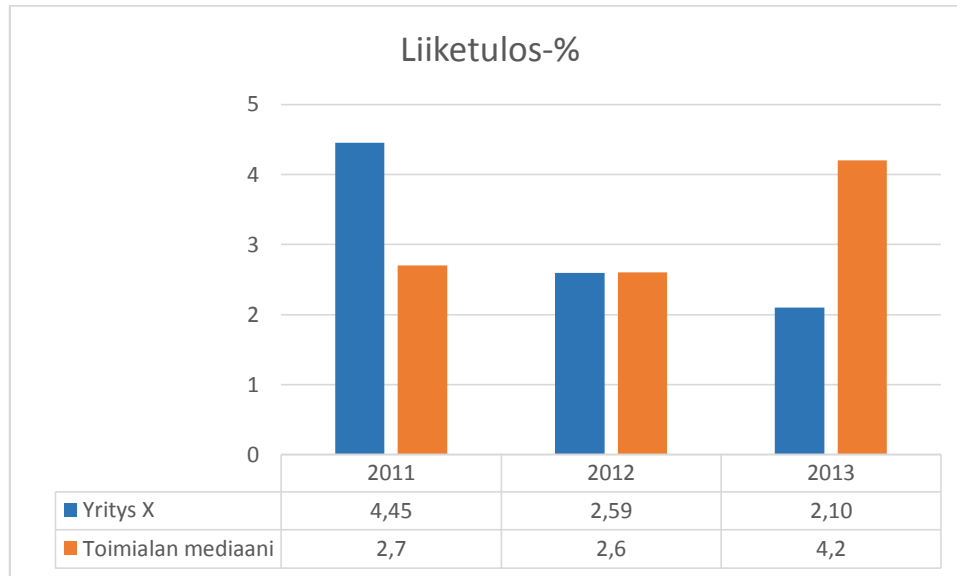
Kannattavuus on perusedellytys jatkuvalla liiketoiminnalla. Sillä kuvataan yrityksen liiketoiminnan taloudellista tulosta. Kannattavuuden tunnusluvuista analyysissä tarkastellaan käyttökate-, liiketulos-, nettotulos- ja rahoitustuloprosentteja sekä kokonaispääoman ja sijoitetun pääoman tuotto prosentteja. Yritys ei ole asettanut oman pääoman tuotolle tavoitearvoja ja tästä syystä tunnuslukua ei ole mukana analyysissä. (Yritystutkimus ry 2011, 60.)

Kuvio 5. Käyttökateprosentin kehitys tilikausina 2011- 2013

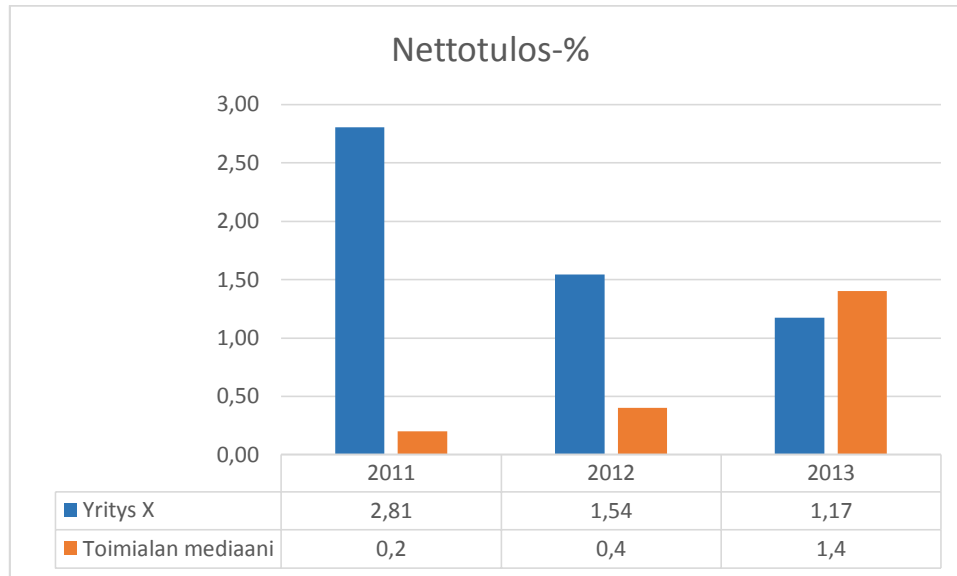
Käyttökateprosentti osoittaa yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä (Yritystutkimus ry 2011, 61). Kuviossa 5 on esitetty yrityksen käyttökateprosentin kehitys vertailukauden tilikausilta sekä esitetty vertailutieto samalta ajalta. Yrityksen käyttökateprosentti on laskenut tilikausien aikana. Toimialan mediaani on puolestaan vaihdellut. Vuonna 2011 yrityksen käyttökateprosentti oli korkeimmillaan 8,91 %, kun toimialalla se oli yli 16 %. Seuraavan tilikauden aikana yrityksen käyttökateprosentti putosi vähän yli 2 prosenttiyksikköä. Tilikaudella 2013 käyttökateprosentti laski lievästi ja oli 6,56 %. Toimialan käyttökateprosentti oli tilikaudella 2011 16,2 %, josta se seuraavana tilikautena laski noin 2 prosenttiyksikköä. Tilikaudella 2013 toimialan käyttökateprosentti nousi 16,6 %:iin.

Yrityksen käyttökateprosentti on ollut koko vertailukauden ajan selvästi alhaisempi kuin toimialan. Käyttökateprosentille ei ole annettu mitään yleispätevää ohjearvoa, mutta yleensä se asettuu 5-15 %:n välille palveluun kuuluvissa toimialoilla, joihin myös Yritys X voidaan lukea kuuluvaksi. Tästä syystä voidaan yrityksen käyttökateprosentti pitää hyvänä.

Kuvio 6. Liiketulosprosentin kehitys tilikausina 2011- 2013

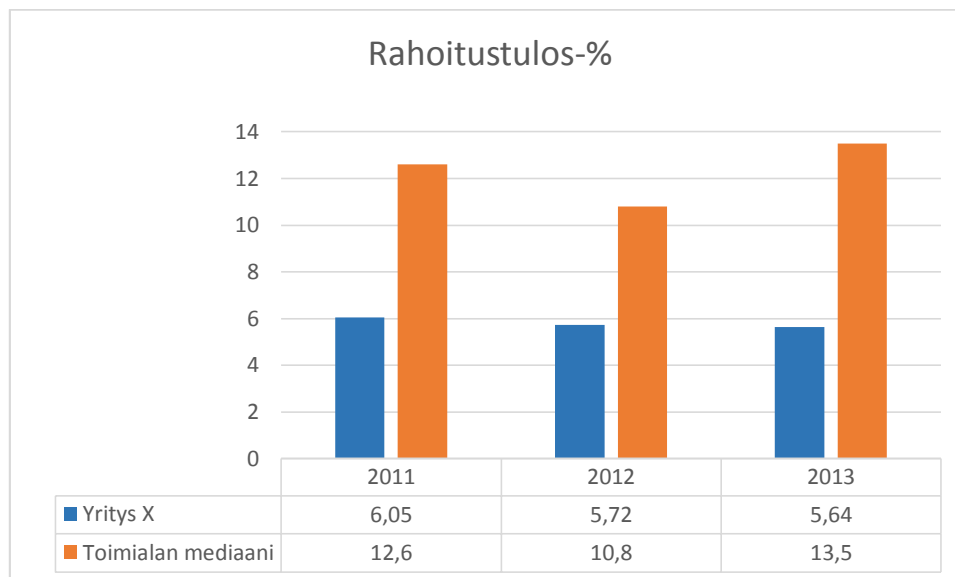
Liiketulos osoittaa kuinka paljon yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuloista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja (Yritystutkimus ry 2011, 61). Yrityksen liiketulosprosentti on ollut selvässä laskussa tilikaudelta 2011 alkaen. Toimialalla liiketulosprosentti on ollut nousussa tilikaudelta 2012 alkaen. Tilikaudella 2011 yrityksen liiketulosprosentti oli 4,45 %, josta se lähti laskemaan. Tilikaudella 2012 yrityksen liiketulosprosentti oli edelliseen tilikauteen verrattuna huomattavasti huonompi. Tilikauden 2012 liiketulosprosentti oli 2,59 %. Tilikautena 2013 liiketulosprosentin lasku oli lievempää edelliseen laskuun verrattaessa. Se oli tällöin 2,10 %. Toimialan mediaanin liiketulosprosentti oli tilikausina 2011 ja 2012 lähes sama noin 2,6 %. Tilikautena 2013 toimialalla se nousi yli 1,5 prosenttiyksikköä ja oli selvästi parempi kuin Yritys X:n. Sekä yrityksen että toimialan liiketulosprosentteja voidaan pitää heikkona, koska se on alle sille annetun ohjearvon eli 5 %.

Kuvio 7. Nettotulosprosentin kehitys tilikausina 2011 - 2013

Liiketuloksen ja nettotuloksen erona on se, että nettotulos ottaa myös huomioon yrityksen rahoitustuotot ja -kulut sekä verot (Yritystutkimus ry 2011, 62). Yrityksen nettotulos on vertailukausien aikana laskenut. Tiikauteen 2013 asti se on ollut parempi kuin toimialan mediaani. Yrityksen nettotulos oli tilikautena 2011 2,81 %, josta se laski noin 1,3 prosenttiyksikköä seuraavana tilikautena. Tilikautena 2013 yrityksen nettotulos jatkoi laskemistaan ja oli 1,17 %. Toimialan nettotulosprosentti on puolestaan kasvanut. Tilikausina 2011 ja 2013 toimialan nettotulos oli huomattavasti huonompi, mutta tilikautena 2013 toimialalla se oli noin 0,2 prosenttiyksikköä parempi kuin yrityksen.

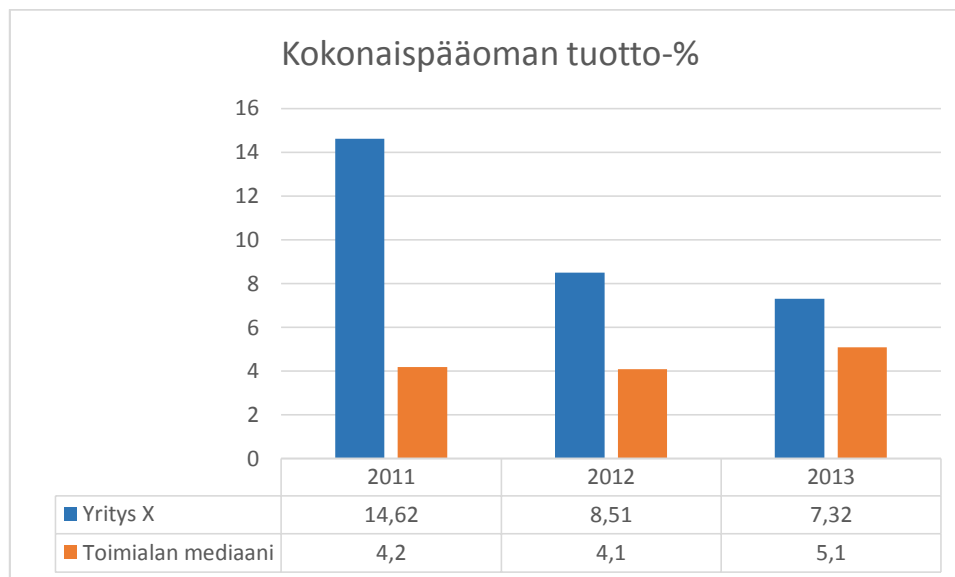
Nettotuloksen ollessa positiivinen, voidaan yritystä pitää kannattava (Yritystutkimus ry 2011, 62). Yritys X:n nettotulosprosentti on positiivinen sen laskusta huolimatta. Näin ollen yritystä voidaan pitää kannattava. Toimialan mediaani on lähtenyt selvästi nousemaan ja tästä voidaan päätellä, että toimialan yritysten kannattavuus on myös parantunut.

Kuvio 8. Rahoitustulosprosentin kehitys tilikausina 2011 – 2013

Rahoitustuloksen on ylitettävä nollassa, jotta se riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitukseen, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon (Yritystutkimus ry 2011, 62). Yrityksen rahoitustulosprosentti on vertailukausien aikana pysynyt noin 6 %:ssa, mutta siinä on havaittavissa lievää laskua. Tilikaudella 2011 rahoitustulosprosentti oli 6,05 %, josta se oli laskenut noin 0,4 prosenttiyksikköä tilikauteen 2013 mennessä. Yrityksen rahoitustulos on huomattavasti pienempi kuin toimialan mediaani. Toimialalla on ollut tilikausien 2011 ja 2012 suurempi lasku kuin yrityksen rahoitustulosprosentissa. Tilikauden 2011 rahoitustulosprosentti oli toimialalla 12,6 %, josta se seuraavana tilikautena tippui noin 2 prosenttiyksikköä. Tilikautena 2013 toimialan rahoitustulosprosentti nousi ja oli tällöin 13,5 %.

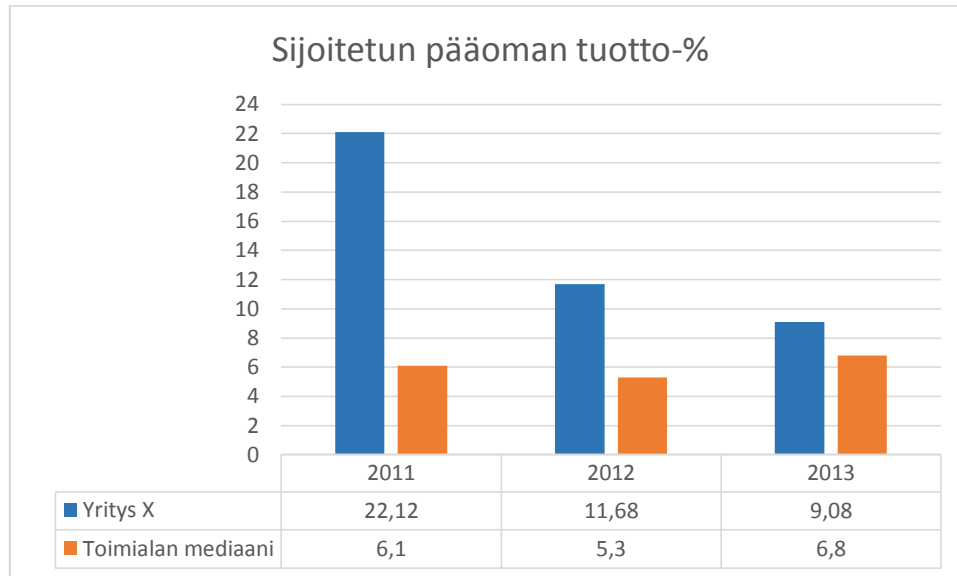
Vaikka yrityksen rahoitustulos on laskusuunnassa ja pienempi kuin toimialan, voidaan yrityksen rahoitustuloksen olevan hyvä tai ainakin kohtalainen, koska se ylittää nollassa. Nollatason ylittävän yrityksen rahoitustuloksen oletetaan riittävän muun muassa sen lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitukseen ja voitonjakoon (Yritystutkimus ry 2011, 62).

Kuvio 9. Kokonaispääoman tuotto-%:n kehitys tilikausina 2011 - 2013

Kokonaispääomantuotto-% mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta toimintaan sitoutuneelle pääomalle (Yritystutkimus ry 2011, 64). Yrityksen kokonaispääoman tuotto-% on laskenut ensin jyrkästi, jonka jälkeen lasku on loivempaa. Tilikautena 2011 kokonaispääoman tuotto-% oli 14,62 %, josta se laski noin 6 prosenttiyksikkö seuraavaan tilikauteen. Tilikausien 2012 ja 2013 välillä ei ollut niin suurta laskua kuin edellisten tilikasien välillä oli. Tilikausien 2012 ja 2013 välinen erotus on alle yhden prosenttiyksikön. Tilikautena 2013 kokonaispääoman tuotto-% oli 7,32 %. Toimialan mediaani on puolestaan kasvanut tarkastelukauden aikana. Toimialalla tilikaudet 2011 ja 2012 pysyivät samalla tasolla eli noin 4 %. Tilikautena 2013 kokonaispääoman tuotto-% nousi yhden prosenttiyksikön edelliseen tilikauteen verrattaessa.

Laskusta huolimatta yrityksen kokonaispääoman tuotto on ollut parempaa kuin toimialalla. Kokonaispääoman tuotolle annettujen ohjearvojen mukaan tilikautena 2011 yrityksen tuotto oli hyvä, mutta seuraavina tilikausina se laski tyydyttävän tasolle. Kokonaisuutena koko vertailukauden ajalta voidaan todeta yrityksen kokonaispääoman tuoton olleen tyydyttävällä tasolla. Toimialan kokonaispääoman tuotto on puolestaan ollut heikko.

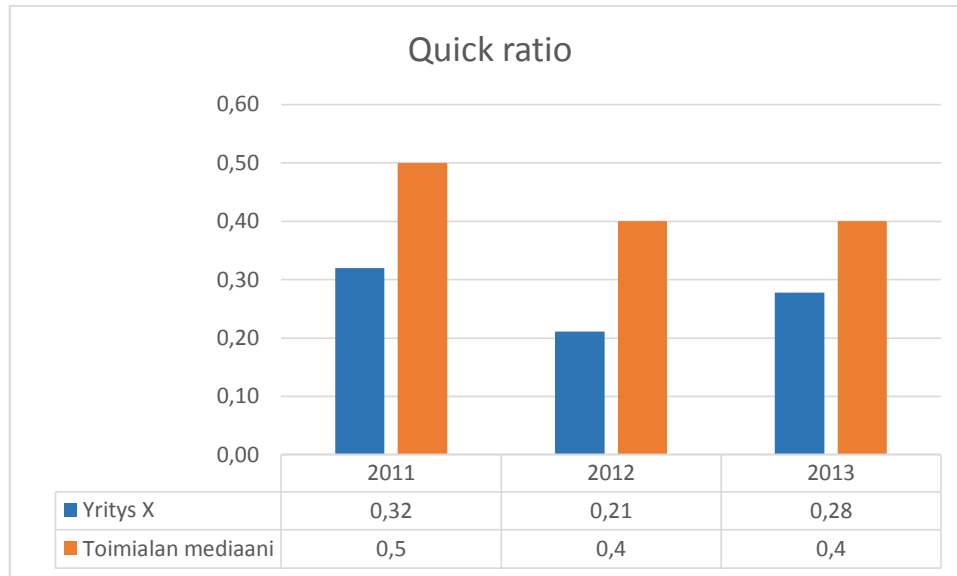
Kuvio 10. Sijoitetun pääoman tuotto-%:n kehitys tilikausina 2011 - 2013

Sijoitetun pääoman tuotto-% mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta eli tuottoa, joka on syntynyt yritykseen sijoitetulle pääomalle, joka vaatii korkoa tai muuta tuottoa (Yritystutkimus ry 2011, 65). Kuten kokonaispääoman tuotto myös sijoitetun pääoman tuotto on laskenut tilikausien 2011 - 2013 aikana. Tilikautena 2011 sijoitetun pääomantuotto oli korkeimmillaan 22,12 %. Tilikauteen 2012 se oli laskenut noin 10,4 prosenttiyksiköllä. Tilikautena 2013 sijoitetun pääoman tuotto-% oli 9,08 %. Toimialan mediaani on hieman vaihdellut. Toimialan sijoitetun pääoman tuotto oli matalimmillaan tilikautena 2012, jolloin se oli 5,3 %. Tilikautena 2013 se oli noussut 1,5 prosenttiyksiköllä. Vaikka yrityksen sijoitetun pääoman tuotto-% on laskussa, on se selvästi parempi kuin toimialalla.

Maksuvalmius

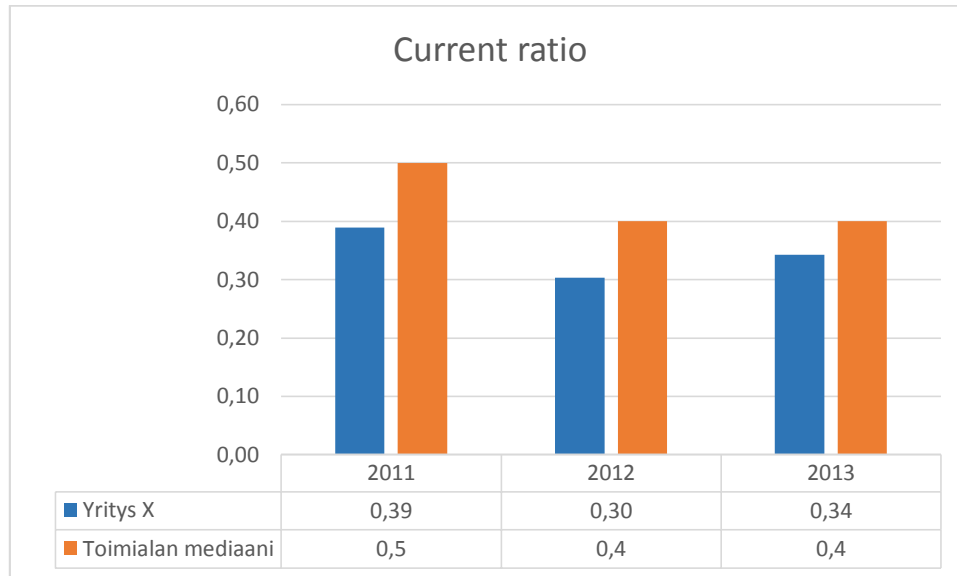
Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä hoitaa maksunsa ajallaan ja mahdollisimman edullisella tavalla. Maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio sekä myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika. (Yritystutkimus ry 2011, 69-71.)

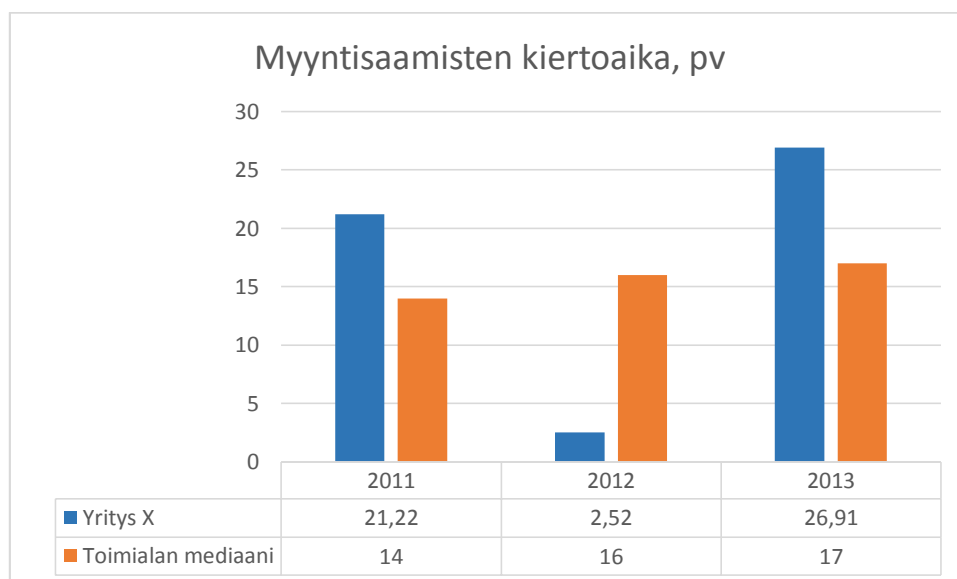
Kuva 11. Quick ration kehitys tilikausina 2011 - 2013

Quick ratiolla mitataan yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudellaan (Yritystutkimus ry 2011, 71). Tilikautena 2011 yrityksen quick ratio oli parhaimmillaan. Seuraavana tilikautena se laski 0,21:een, josta se nousi tiikautena 2013 0,28:aan. Toimialan mediaani oli tilikautena 2011 0,5, joka on heikon ja tyydyttävän tason välillä. Tilikautena 2012 quick ratio tippui 0,4, jossa se on pysynyt myös tilikautena 2013. Yrityksen Quick ratio on vertailukauden aikana ollut jatkuvasti alle 0,5 eli heikko. Myös toimialan quick ratio on heikolla tasolla, mutta yrityksen quick ratio on selvästi heikompi kuin toimialan.

Kuva 12. Current ration kehitys tilikausina 2011 – 2013

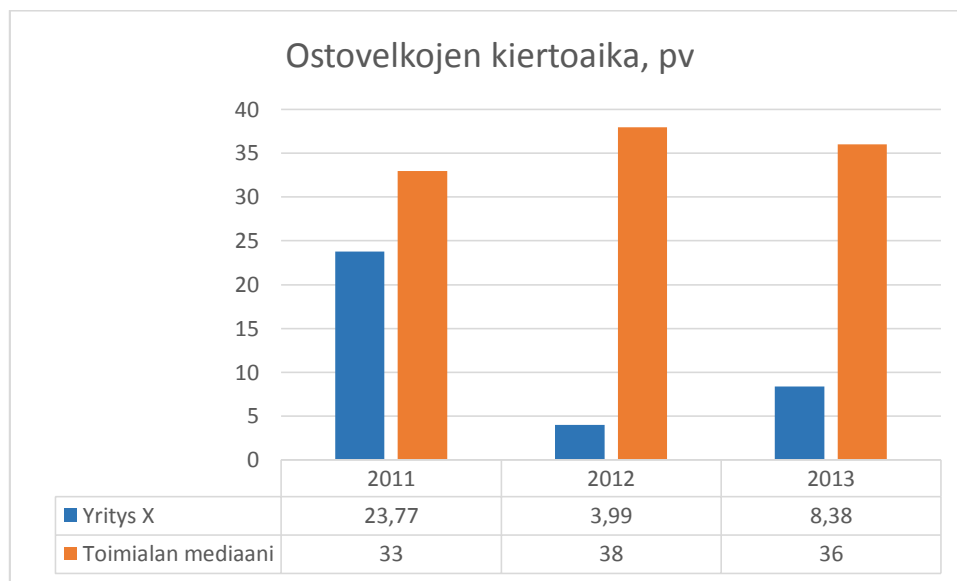
Current ratio mittaa yrityksen maksua kykyä pidemmällä aikavälillä (Yritystutkimus ry 2011, 71). Yrityksen current ratio oli tilikautena 2011 0,39. Seuraavana tilikautena current ratio laski 0,30:een. Tilikautena 2013 current ratio nousi hieman. Toimialan mediaanin current ratio on sama kuin quick ratio. Sekä yrityksen että toimialan current ratio on alle 1 eli heikko.

Kuvio 13. Myyntisaamisten kiertoaajan kehitys tilikausina 2011 – 2013

Myyntisaamisten kiertoaika kertoo, kuinka pitkän ajan myyntitulot ovat saamisina ennen niiden tuloa rahana yritykseen (Yritystutkimus ry 2011, 69). Yritys X:n myyntitulot ovat saamisina

pidempään kuin toimialalla yleensä. Poikkeuksena on vuosi 2012, jolloin toimialan mediaanin myyntisaamisten kiertoaika oli pidempi. Yrityksen myyntisaamisten kiertoaika oli tilikautena 2011 noin 21 päivää, kun toimialalla se oli vain 14 päivää. Tilikaudella 2012 yrityksen myyntisaamisten kiertoaika oli poikkeuksellisesti vain noin 3 päivää. Kyseisen vuoden tunnuslukuun on vaikuttanut muun muassa se, että tilinpäätöshetkellä yrityksellä oli vain vähän myyntisaamisia. Tilikaudella 2013 myyntisaamisten kiertoaika nousi jyrkästi edelliseen tilikauteen verrattuna ja oli kyseisenä tilikautena noin 27 päivää. Toimialan mediaanin myyntisaamisten kiertoaika on tasaisessa nousussa. Tilikaudesta 2011 tilikauteen 2013 nousua on ollut 3 päivää, mikä ei ole paljon verrattuna Yritys X:n kiertoaajan vaihteluun.

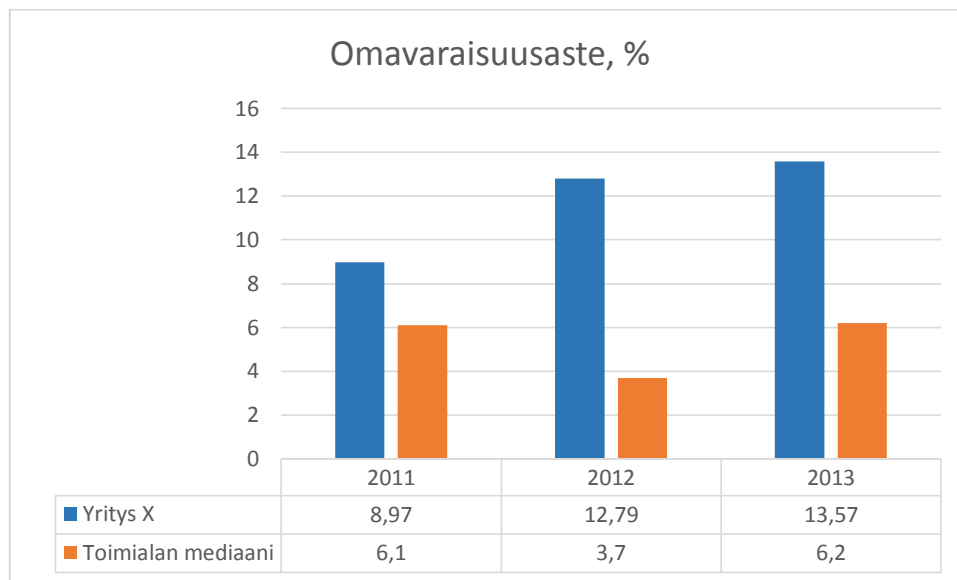

Kuvio 14. Ostovelkojen kiertoaajan kehitys tilikausina 2011 – 2013.

Ostovelkojen kiertoaika kertoo, kuinka paljon yritys on käyttänyt maksuaikaa ostovelkojen maksuun (Yritystutkimus ry 2011, 69). Yrityksen ostovelkojen kiertoaika on huomattavasti lyhempi kuin toimialalla yleensä. Tilikautena 2011 ostovelkojen kiertoaika oli noin 24 päivää. Seuraavana tilikautena kiertoaika oli vain noin 4 päivää. Tilikautena kiertoaika nousi noin 8 päivään. Toimialan mediaanin ostovelkojen kiertoaika on koko tarkastelukauden ajan ollut yli 30 päivää. Tilikaudella 2011 kiertoaika oli 33 päivää, josta se nousi seuraavana tilikautena 38 päivään. Tilikaudella ostovelkojen kiertoaika laski 36 päivään. Yleisesti yritysten tulisi saada myyntisaamiset ennen ostovelkojen maksamista. Yritys X:llä se ei kuitenkaan ole niin. Yritys X maksaa ostovelkansa ennen kuin se on saanut myyntisaamisensa.

Vakavaraisuus

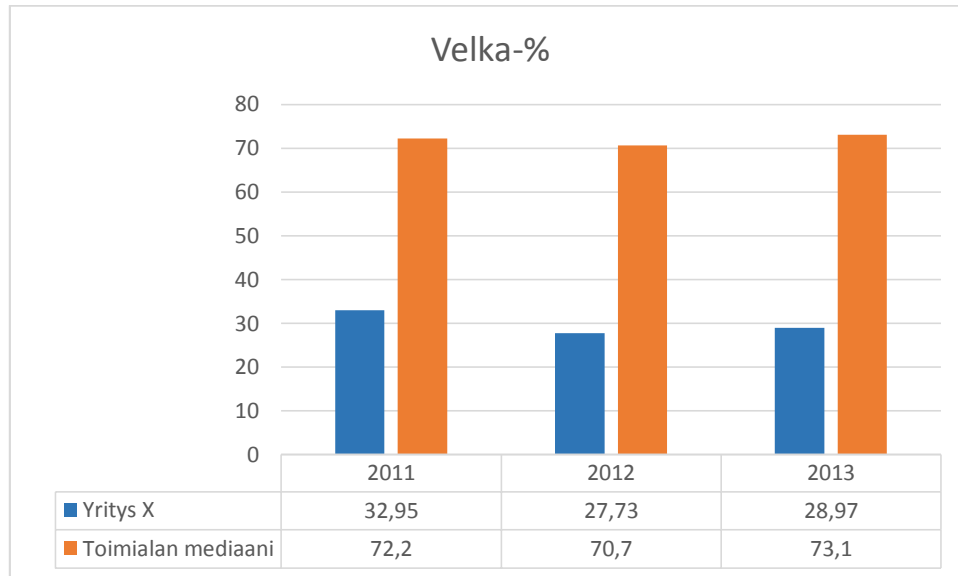
Vakavaraisuus kertoo yrityksen kyvystä selviytyä sen pitkän aikavälin sitoumuksista. Vakavaraisuuden tunnusluvut kuvailevat yrityksen pääomarakennetta. Analyysissä vakavaraisuuden tunnusluvuista tarkastellaan yrityksen omavaraisuusastetta ja velkaprosenttia. (Niskanen & Niskanen 2003, 130.)

Kuvio 15. Omavaraisuusasteen kehitys tilikausina 2011 - 2013

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuuden lisäksi yrityksen tappionsietokykyä ja sen kykyä selviytyä pitkällä aikavälillä sen sitoumuksista (Yritystutkimus ry 2011, 66). Yritys X:n omavaraisuusaste on noussut tasaisesti koko vertailukauden aikana. Tilikautena 2011 omavaraisuusaste on 8,97 %, josta se seuraavaan tilikauteen nousi 3,8 prosenttiyksikköä. Tilikautena 2013 yrityksen omavaraisuusaste oli 13,57 %. Toimialan omavaraisuusaste on vaihdellut vertailukauden aikana selvästi. Toimialan mediaani oli tilikautena 2011 6,1 %, josta se seuraavana tilikautena tippui 3,7 %:n. Tilikautena toimialan omavaraisuusaste nousi takaisin tilikauden 2011 tasolle.

Yrityksen sekä toimialan omavaraisuusaste on Yritystutkimus ry:n antamien ohjearvojen mukaan heikko, mutta yrityksen omavaraisuusaste on selvästi perempi kuin toimialan mediaani.

Kuvio 16. Velkaprosentin kehitys tilikausina 2011 – 2013

Velkaprosentti eli suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta liikevaihtoon (Yritystutkimus ry 2011, 67). Yrityksen velkaprosentti on pysynyt lähes samana vertailukauden ajan. Tilikautena 2011 velkaprosentti oli 32,95 %, josta se laski seuraavana tilikautena 27,73 %:iin. Tilikauteen 2013 mennessä velkaprosentti nousi noin prosenttiyksikön verran. Toimialan mediaanin velkaprosentti on huomattavasti korkeampi kuin yrityksen. Tilikautena 2011 toimialan velkaprosentti oli 72,2 %:a. Seuraavana tilikautena se laski noin 1,5 prosenttiyksikkö, mutta nousi jälleen 73,1 %:iin tilikautena 2013. Velkaprosentin ollessa alle 40 %, on tunnusluku hyvä. Näin ollen yrityksen velkaprosentti on hyvällä tasolla. Toimialan velkaprosentti on ohjearvojen mukaan tyydyttävä.

6.3 Kassavirta-analyysi

Taulukko 1. Kassavirtalaskelman jäämät

	2011	2012	2013
Liikevaihto	3 222 110	3 783 110	4 135 510
Liiketulos	144 320	98 640	86 940
Toimintajäämä	241 670	319 220	304 860
Rahoitusjäämä	188 350	279 330	266 520
Investointijäämä	- 236 700	- 4 280	- 39 730

Yllä olevassa taulukossa 1 on esitelty Yritys X:n kassavirtalaskemat tilikausilta 2011 – 2013. Yrityksen liikevaihto on kasvanut tasaisesti jokaisena tilikautena, mutta liiketulos on laskenut. Liiketuloksen lasku johtuu muun muassa yrityksen menojen ja poistojen kasvusta. Yrityksen toimintajäämä on tilikaudesta 2011 tilikauteen 2012 kasvanut noin 77 550 euroa. Tilikauteen 2013 toimintajäämä laski noin 14 360 eurolla. Yrityksen toimintajäämä on selvästi positiivinen eli Yritys X:ää voidaan pitää kannattavana yrityksenä ja sen maksuvalmiuden voidaan katsoa olevan kunnossa.

Rahoitusjäämä on toimintajäämän mukaisesti vaihdellut vertailuvuosien aikana. Tilikaudesta 2011 rahoitusjäämä nousi noin 90 980 eurolla tilikautena 2012. Tilikautena 2013 rahoitusjäämä oli noin 12 810 euroa pienempi kuin edellisellä tilikautena. Yrityksen rahoitusjäämän mukaan yritys on selviytynyt sen juoksevista maksuista vertailuvuosien aikana sekä yritys on muun muassa osittain suoriutunut sen tekemistä investoinneista tulorahoituksella ja on kyennyt lyhentämään velkojaan.

Yrityksen investointijäämä on vertailuvuosien ajan ollut negatiivista. Tilikautena 2011 investointijäämä oli pienimmillään. Seuraavan tilikautena investointijäämä kasvoi noin 232 420 euroa. Yrityksen negatiivinen investointijäämä tarkoittaa, että yrityksen tulot eivät ole riittäneet investointien rahoittamiseen. Tilikausi 2011 oli ensimmäinen kokonainen tilikausi yritysmuodon ja alueyrittäjä sopimuksen solmimisen jälkeen. Alueyrittäjyyden myötä yrityksen toiminta laajeni nopeasti ja syntyi uusia investointi tarpeita. Yrityksellä on tapana uusien kalustoaan tietyn väliajoin, minkä takia yrityksellä voi olla joka tilikaudelle uusi investointitarve. Yritys kattaa menoja, jotka syntyvät investoinneista osittain pitkäaikaisella vieraalla pääomalla.

7 POHDINTA

Yritys X:n tunnuslukuja analysoidessa huomioon tulee ottaa yrityksen yhtiömuodon vaihdos ja tilikauden alkamisajankohdan muutos vuonna 2010, koska nämä vaikuttavat vielä tilikauden 2011 tilinpäätökseen ja sen tunnuslukuihin. Tilikausi 2011 on ensimmäinen kokonainen tilikausi edellä mainittujen muutosten jälkeen. Tilikautena 2011 omistajat eivät nostaneet itselleen palkkaa. Palkan sijaan he nostivat henkilöyhtiön pääomia, jotka on merkitty velaksi osakkaille. Nämä nostot merkittiin tuloslaskelmaan henkilöstökuluihin kohtaan osakkaiden ja omaisten palkat.

Analyysissa tulee ottaa huomioon myös se, ettei yritys tarjoa pelkästään puunkorjuuseen kuuluvia palveluita, vaan myös maarakennus- ja metsänparannuspalveluita sekä muun muassa laivettikuljetuksia. Yrityksen tunnuslukuja on verrattu puunkorjuu toimialan mediaaniin, koska puunkorjuu on yrityksen pääasiallinen toimiala.

Yrityksen tilinpäätöstietojen perusteella laskettiin sille kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut. Kannattavuuden tunnuslukujen mukaan yrityksen kannattavuus on ollut laskussa koko vertailukauden ajan. Yrityksen kannattavuuden tunnusluvut ovat Yritystutkimus ry:n ohjearvojen mukaan joko tyydyttäviä tai heikkoja. Kannattavuus koko toimialalla on vertailukautena ollut heikko, joten ei ole poikkeuksellista, että myös Yritys X:n kannattavuus on myös laskenut. Yrityksen kokonaispääoman ja sijoitetun pääoman tuotto prosentit ovat parempia kuin toimialan mediaanilla. Muutoin muut kannattavuuden tunnusluvut ovat heikompia kuin toimialalla.

Yrityksen maksuvalmius on kannattavuuden tapaan heikko. Vaikka yrityksen quick ratio ja current ratio ovat heikompia kuin toimialan mediaa, ovat ne toimialallakin heikot. Yrityksen myyntisaamisten kiertoaika on keskimäärin pitempi kuin toimialalla yleensä. Poikkeuksena tilikausi 2012, jolloin tunnusluvun mukaan kiertoaika oli todella lyhyt. Tämä poikkeuksellinen lyhyys johtuu muun muassa siitä, että yrityksellä oli vain vähän myyntisaamia. Yrityksen ostovelkojen kiertoaika on lyhyempi kuin toimialan mediaanin. Ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaikojen mukaan yritys maksaa ostovelkojaan pois ennen kuin se on saanut myyntisaamia. Yleensä asia on toisinpäin. Vaikka Yritystutkimus ry:n antamien ohjearvojen mukaan yrityksen maksuvalmiutta voidaan pitää heikkona, pystyy yritys silti maksamaan esimerkiksi ostovelkansa ajallaan.

Yrityksen vakavaraisuus on keskimäärin tyydyttävä. Yrityksen omavaraisuusaste on heikko, mutta se on kasvanut joka tilikausi. Yrityksen velkaprosentti puolestaan on hyvä ja se on jopa pienentynyt tilikaudesta 2011. Toimialan mediaanin vakavaraisuus on heikon ja tyydyttävän välissä. Toimialan omavaraisuusaste on selvästi huonompi kuin yrityksellä ja toimialan velkaprosentti on vain kasvanut vertailukauden aikana. Yrityksen vakavaraisuuden hyvään kehitykseen ovat vaikuttaneet muun muassa taseen oman pääoman kasvaminen. Omaa pääomaa on kasvattaneet kertyneet voittovarot. Vaikka yrityksen velat ovat kasvaneet, ovat ne suhteessa liikevaihtoon kasvaneet maltillisesti.

Kassavirtalaskelman toimintajäämä ja rahoitusjäämä ovat selkeästi positiivisia. Näiden jäämien mukaan yritys on kannattava ja sen maksuvalmius on kunnossa sekä se on selviytynyt juoksevista menoistaan ja muun muassa pystynyt lyhentämään lainojaan. Yrityksen investointijäämä on negatiivinen kaikkina tilikausina. Tämä tarkoittaa, että yritys on rahoittanut tekemiään investointeja vieraalla pääomalla. Yritys investoi uusiin koneisiin lähes joka vuosi, koska yritys vaihtaa kalustoaan aina tietyin väliajoin sekä alueyrittäjyyden myötä yrityksen täytyi lisätä omaa kalustoaan, jotta se pystyisi täyttämään alueyrittäjyyden sopimusehdot.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi. Aiheesta kiinnostuin pakollisella tilinpäätösanalyysin kurssilla ja innostusta aiheeseen lisäsi se, että tein tilinpäätösanalyysin minulle tuttuun yritykseen. Prosessi auttoi minua ymmärtämään paremmin yrityksen toimintaa ja sen taloudellisia tekijöitä, vaikka minulle oli jo ennestään hyvä käsitys yrityksen toiminnasta.

Olisin halunnut työssäni käsitellä yrityksen tilinpäätöstä viimeisen 5 vuoden ajalta, mutta se osoittautui hankalammaksi kuin mitä odotin. Vuosi 2009 olisi ollut vielä selkeä, mutta vuosi 2010 oli yrityksellä muutoksen vuosi, jolloin yritys muutti yhtiömuotoaan ja tilikautensa paikkaa. Näiden muutosten takia yrityksellä oli vuodelle 2010 kaksi tilinpäätöstä, joista ensimmäinen oli vain yhden kuukauden mittainen ja toinen 7 kuukautta pitkä. Kuukauden mittainen tilikausi oli ajalta ennen yhtiömuodon muutosta. Näiden tilinpäätöstiетоjen käsitteleminen aiheutti paljon hankaluuksia ja olisin joutunut muokkaamaan niitä niin paljon, että niiden antaman informaation luottamus olisi kärsinyt eikä se olisi antanut oikeaa kuvaa yrityksestä ja sen taloudellisesta asemasta.

Edellä kerrottujen syiden takia päätin jättää vuodet 2009 ja 2010 pois ja keskittyisin vuosiin 2011 – 2013. Vuosi 2011 oli ensimmäinen kokonainen tilikausi ja siihen vielä vaikuttivat edellisen vuoden muutokset, esimerkiksi aikaisemmin kerroin etteivät omistajat nostaneet palkkaa

tilikautena 2011. Tämä johtuu osin myös vuonna 2010 tehdyistä muutoksista, joiden seurauksena omistajat saivat todella suuret henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit. Tämän takia omistajat eivät ottaneet palkkaa työstään vaan päättivät nostaa henkilöyhtiön pääomia, jotka olivat merkitty velaksi osakkaille yhtiömuodon muutoksen jälkeen.

Teoriaosuuden kirjoittaminen tuntui välillä ankealta ja välillä sitä kirjoitti mielellään. Varsinkin sopivan teorian löytyminen tuntui hankalalta, mutta kun löysi sopivaa teoriaa, niin siihen tutustui ja kirjoitti mielellään. Empiria osuutta oli mielenkiintoista tehdä, koska pääsi näkemään eri tunnuslukujen ja kassavirtalaskelman avulla yrityksen taloudellista tilannetta ja sen kehitystä. Opinnäytetyön prosessin aikana opin lisää tilinpäätöksestä, sen oikaisuihin ja tilinpäätösanalyysistä. Kokonaisuutena opinnäytetyön tekeminen oli antoisa ja mielenkiintoinen prosessi.

LÄHTEET

Finnvera. Toimialatilastot. <http://www.finnvera.fi/> (Luettu 3.9.2014).

Kallunki, J. & Kytönen, E. 2002. Uusi tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kinnunen, J., Laitinen, E.K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2010. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kirjanpitoasetus. [30.12.1997/1339. http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339) (Luettu 29.9.2014)

Kirjanpitolaki. 30.12.1997/1336. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336> (Luettu 15.5.2014).

Koneyrittäjien liitto a. <http://www.koneyrittajat.fi/?id=56> (Luettu 2.9.2014).

Koneyrittäjien liitto b. <http://www.koneyrittajat.fi/?id=128> (Luettu 2.9.2014)

Laitinen, E. 2002. Strateginen tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Juva: WS Bookwell Oy

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000. Tilinpäätöksen tulkinta. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2009. 2008. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Rekola-Nieminen, L. & Salmi, I. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Salakari, H. & Heimonen, R. 1998. Koneellinen puunkorjuu. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Salmi, I. 2010. Mitä tilinpäätös kertoo?. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tilastokeskus. <http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/910-2008/02200.html> (Luettu 2.9.2014).

Yritystutkimus ry. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 2011. Helsinki.

LIITTEET

- Liite 1. Oikaistut tuloslaskelmat tilikausilta 2011- 2013
- Liite 2. Oikaistut taseet tilikausilta 2011 – 2013
- Liite 3. Yhteenveto lasketuista tunnusluvuista.
- Liite 4. Kassavirtalaskelmat tilikausilta 2011 – 2013.

Liite 1. Yritys X:n oikaistut tuloslaskelmat tilikausilta 2011 – 2013. Luvut kymmenten tarkkuudella.

	2011	2012	2013
Liikevaihto	3 222 110	3 783 110	4 135 510
Liiketoiminnan muut tuottot	20 330	20 870	4 420
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	3 242 440	3 803 980	4 139 930
Aine ja tarvikekäyttö	- 530 730	- 624 250	- 635 390
Ulkopuoliset palvelut	- 1 785 270	- 2 089 930	- 2 391 190
Henkilöstökulut	- 504 220	- 672 740	- 696 150
Laskennallinen palkkakorjaus			
Liiketoiminnan muut kulut	- 133 240	- 159 570	- 145 520
Valmisteveraston muutos			
KÄYTTÖKATE	288 980	257 490	271 680
Suunnitelman mukaiset poistot	- 144 660	- 158 850	- 184 740
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista			
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset			
LIIKETULOS	144 320	98 640	86 940
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista			
Muut korko- ja rahoitustuotot	150	2 160	40
Korko- ja muut rahoituskulut	- 21 500	- 22 980	- 22 610
Kurssierot			
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset			
Tuloverot ja muut välittömät verot	- 31 970	- 19 070	- 15 770
NETTOTULOS	91 000	58 750	48 600
Satunnaiset tuoto			
Satunnaiset kulut			
KOKONAISTULOS	91 000	58 750	48 600
TILIKAUDEN TULOS	91 000	58 750	48 600

Liite 2. Yritys X:n oikaistu tase tilikausilta 2011 – 2013. Luvut kymmenten tarkkuudella.

VASTAAVAA	2011	2012	2013
Pysyvät vastaavat			
Kehittämismenot			
Liikearvo			
Muut aineettomat hyödykkeet	90	10	
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	90	10	
Maa- ja vesialueet			
Rakennukset ja rakennelmat	17 400	15 610	14 060
Koneet ja kalusto	887 640	1 014 270	1 137 340
Muut aineelliset hyödykkeet			
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	905 040	1 029 880	1 151 400
Sisäiset osakkeet ja osuudet			
Muut osakkeet ja osuudet	3 980	3 980	3 980
Sisäiset saamiset			
Muut saamiset ja ja sijoitukset			
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 980	3 980	3 980
Leasingomaisuus			
Vaihtuvat vastaavat			
Aineet ja tarvikkeet			
Keskeneräiset tuotteet			
Valmiit tuotteet			
Muu vaihto-omaisuus	46 000	51 650	43 880
Vaihto-omaisuus yhteensä	46 000	51 650	43 880
Myyntisaamiset	187 290	26 090	105 820
Sisäiset myyntisaamiset			
Muut sisäiset saamiset			
Muut saamiset	3 680	13 080	22 300
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	190 970	39 170	128 120
Rahat ja rahoitusarvopaperit	20 350	78 460	58 740
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 166 430	1 203 150	1 386 120

VASTATTAVAA	2011	2012	2013
Oma pääoma			
Osakepääoma	3 000	3 000	3 000
Ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto			
Käyvän arvonrahasto			
Muu oma pääoma	101 600	150 930	185 140
Pääomalainat			
Taseen oma pääoma yhteensä	104 600	153 930	188 140
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset			
Oman pääoman oikaisut			
Oikaistu oma pääoma yhteensä	104 600	153 930	188 140
Vieras pääoma			
Pääomalainat			
Lainat rahoituslaitoksilta	401 280	491 700	524 840
Eläkelainat			
Sisäiset velat			
Saadut ennakot			
Muut pitkäaikaiset velat			
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	401 280	491 700	524 840
Laskennallinen verovelka			
Pakolliset varaukset			
Leasingvastuut			
Korolliset lyhytaikaiset velat	298 200	279 590	280 850
Saadut ennakot			
Ostovelat	150 830	41 350	69 490
Sisäiset ostovelat			
Muut sisäiset korottomat velat			
Muut sisäiset korolliset velat			
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	211 500	236 560	322 790
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	660 530	557 500	673 130
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	1 061 810	1 049 200	1 197 970
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 166 410	1 203 130	1 386 110

Liite 3. Yhteenveto lasketuista tunnusluvuista.

Kannattavuus	2011	2012	2013
Käyttökateprosentti	8,91	6,77	6,56
Liiketulosprosentti	4,45	2,59	2,10
Nettotulosprosentti	2,81	1,54	1,17
Rahoitustulosprosentti	6,05	5,72	5,64
Kokonaispääoman tuotto prosentti	14,62	8,51	7,32
Sijoitetun pääoman tuotto prosentti	22,12	11,68	9,08

Vakavaraisuus	2011	2012	2013
Omavaraisuusaste prosentti	8,97	12,79	13,57
Velkaprosentti	32,95	27,73	28,97

Maksuvalmius	2011	2012	2013
Quick ratio	0,32	0,21	0,28
Current ratio	0,39	0,30	0,34
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	21,22	2,52	26,91
Ostovelkojen kiertoaika, Pv	23,77	3,99	8,38

Liite 4. Kassavirtalaskelmat tilikausilta 2011-2013. Luvut kymmenten tarkkuudella.

	2011	2012	2013
Liiketulos	144 320	98 640	86 940
Poistot ja arvonalentumiset	144 660	158 850	184 740
Käyttökate	288 980	257 490	271 680
Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	- 47 310	61 730	33 180
Pakollisten varausten lisäys/vähennys		-	-
Toimintajäämä	241 670	319 220	304 860
Rahoitustuotot	150	2 160	40
Rahoituskulut	- 21 500	- 22 980	- 22 610
Verot	- 31 970	- 19 070	- 15 770
Satunnaiset tuotot/kulut	-	-	-
Rahoitusjäämä	188 350	279 330	266 520
Investoinnit (netto)	- 425 050	- 283 610	- 306 250
Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lis/väh	-	-	-
Investointijäämä	- 236 700	- 4 280	- 39 730
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lis/väh	115 470	90 420	33 130
Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lis/väh	96 490	- 18 610	1 260
Pääomalainojen lis/väh	-	-	-
Oman pääoman maksullinen lis/väh	-	-	-
osingonjako	- 1 050	- 9 410	- 14 400
Lainasaamisten lis/väh	-		
Rahavarojen muutos	- 25 790	58 120	- 19 740
Rahavarat tilikauden alussa	46 130	20 350	78 560
Rahavarat tilikauden lopussa	- 20 350	- 78 460	- 58 740
	- 10	10	80

